

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 5: Forslag til lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v.

Af sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen).

(Fremsat 2/10 96. Første behandling 8/10 96. Betænkning 16/4 97. 5 ændringsforslag af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) 23/4 97. 1 ændringsforslag af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S) og Anna-Marie Hansen (S) 23/4 97. 4 ændringsforslag af Sonja Mikkelsen (S) 23/4 97. 1 ændringsforslag af Niels Jørgen Langkilde (KF) 23/4 97. 1 ændringsforslag af Sonja Mikkelsen (S) 23/4 97. 2 ændringsforslag af Helen Beim (S), Lotte Henriksen (S), Sonja Mikkelsen (S), Elisabeth Arnold (RV) og Bjørn Elmquist (RV) 23/4 97. 2 ændringsforslag af Hans Peter Baadsgaard (S) og Anna-Marie Hansen (S) 23/4 97. 1 ændringsforslag af Klaus Hækkerup (S) 23/4 97. 3 ændringsforslag af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) 23/4 97. 1 ændringsforslag af Anna-Marie Hansen (S) 23/4 97. 1 ændringsforslag af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S), Lotte Henriksen (S) og Sonja Mikkelsen (S) 23/4 97. 8 ændringsforslag af Tove Fergo (V) 23/4 97. 2 ændringsforslag af Kim Behnke (FP) 23/4 97).

Der var stillet 23 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 5 ændringsforslag af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S). 1 ændringsforslag af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S) og Anna-Marie Hansen (S). 4 ændringsforslag af Sonja Mikkelsen (S). 1 ændringsforslag af Niels Jørgen Langkilde (KF). 1 ændringsforslag af Sonja Mikkelsen (S). 2 ændringsforslag af Helen Beim (S), Lotte Henriksen (S), Sonja Mikkelsen (S), Elisabeth Arnold (RV) og Bjørn Elmquist (RV). 2 ændringsforslag af Hans Peter Baadsgaard (S) og Anna-Marie Hansen (S). 1 ændringsforslag af Klaus Hækkerup (S). 3 ændringsforslag af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S). 1 ændringsforslag af Anna-Marie Hansen (S). 1 ændringsforslag af

Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S), Lotte Henriksen (S) og Sonja Mikkelsen (S). 8 ændringsforslag af Tove Fergo (V). 2 ændringsforslag af Kim Behnke (FP).

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Tove Lindbo Larsen (S):

Det lovforslag, vi nu skal andenbehandle, har været igennem en meget lang og meget grundig behandling. Det blev fremsat første gang den 2. februar 1996, men et flertal ønskede længere tid til overvejelserne, og lovforslaget blev herefter genfremsat den 2. oktober 1996.

Selv om lovforslaget er meget teknisk vanskeligt og indeholder mange etiske spørgsmål, som kræver personlig stillingtagen, håber jeg, at lovforslaget med de ændringsforslag, der måtte blive vedtaget, vil give den regulering, der absolut er behov for.

Hvad angår ændringsforslagene, taler jeg naturligvis ikke på gruppens vegne. Det er almindeligt kendt, at vi er frit stillede. Jeg skal heller ikke kommentere hvert enkelt ændringsforslag, men det er vigtigt at få præciseret de principper og etiske holdninger, der afgør afstemningen.

Nogle af de mest udtalte behov for styring mener jeg er en række etiske forbud i selve lovforslaget, og jeg kan nævne nogle af dem: Forbud mod genmanipulation, forbud mod kloning, forbud mod deling af æg anbragt i forskellige kvinder, forbud mod udvikling af befrugtede æg uden for kvindens livmoder, forbud mod rugemødre, forbud mod at bringe æg ud af landet og forbud mod udvælgelsen af børn efter køn, race og lignende, og så er der et krav om anonymitet for donorer.

Jeg synes, det er vigtigt at understrege, at lovforslaget altså omfatter en række forbud.

Der er en anden ting, jeg vil gøre bemærkning om, og det er adgangsbetingelserne for kunstig befrugtning, f.eks. aldersgrænsen. Jeg mener, at en aldersgrænse på 40 år for mænd og kvinder er det rigtige. Det skal jeg senere vende tilbage til.

Jeg mener også, at der skal være et krav om samliv mellem mænd og kvinder, da det må

antages at være barnets tarv at have både en far og en mor – en udtalelse, der kommer fra Centeret for Menneskerettigheder.

Længden for opbevaring af frosne æg er en vigtig ting, og der er forslag, der går lige fra 1 år med dispensationsret og op til 5 år. For at give lidt bedre tid til behandlingen mener jeg, at 2 år er den rette længde. Det svarer til en stor del af de henvendelser, vi har fået udefra.

Præimplantationsdiagnostikken, ægsorteringen, mener jeg er mest hensynsfuld over for, at man kan konstatere, at en undersøgelse af æg viser, at en kendt arvelig alvorlig sygdom kunne være til stede.

Mikroinjektion nævner jeg, fordi en af de meldinger, vi har modtaget udefra, er meget positiv og præget af seriositet. Derfor mener jeg at kunne stemme for denne metode.

Der er også nogle regler for donationen, som jeg synes vi skal være opmærksom på, og det væsentlige er vel, at anonymiteten bevares.

Min grundlæggende holdning er, at barnets tarv er afgørende, og at familien skånes mest muligt, hvis man kan konstatere en alvorlig arvelig sygdom. Disse vil være afgørende for min stillingtagen til ændringsforslagene.

Som forslagsstiller sammen med andre socialdemokrater til en aldersbegrænsning på 40 år til adgangen til kunstig befrugtning, hvor grænsen gælder såvel for mænd som for kvinder, kan jeg sige, at grænsen er den samme som ved adoption, hvor afstanden mellem forældre og børn ikke må være over 40 år. Og det er af hensyn til barnet, så dette vil få en opvækst hos forældre, der ikke er i nærheden af pensionsalderen, når barnet er teenager. Det mener jeg er et krav, man kan stille, når det offentlige lægger ressourcer til.

Hvad angår tanken om, at man skulle kunne betale sig fra reglerne på privatklinik, må jeg minde om, at loven henvender sig til læger, uanset hvor disse er ansat. Jeg finder heller ikke, at det her er rimeligt at bringe økonomi ind i billedet.

Det skal nævnes subsidiært, at hvis vores forslag om en aldersgrænse for mænd og kvinder på 40 år ikke bliver vedtaget, har vi stillet et forslag, hvor grænsen på de 40 år alene gælder for kvinder.

Sluttelig skal jeg henlede opmærksomheden på Sundhedsudvalgets socialdemokratiske medlems betænkning bidrag. Vi finder det væsentligt, at inden loven revideres om 2 år, skal der findes en mulighed for, at andre aspek-

ter end de lægelige indgår i vurderingen om indstilling til behandling, således at det kommende barns tarv prioriteres højest.

Der er mange andre ændringsforslag, men efterhånden som debatten løber, vil vi kunne deltage i synspunkter om de enkelte.

På baggrund af de mange stillede ændringsforslag vil det være hensigtsmæssigt at få lovforslaget tilbage i udvalget, og det anmoder jeg hermed om.

Margrete Auken (SF):

SF skriver i sit betænkning bidrag, at hele spørgsmålet om kunstig befrugtning både stilles og besvares forkert. I stedet for at gøre barnløsheden til en sygdom, der kræver medicinsk behandling ud fra den tankegang, at det er en ret at få børn, bør samfundets primære hjælpeopgave være at hjælpe de mennesker, der ønsker børn, til adoption af nogle af de mange forældreløse børn i verden, som har hårdt brug for forældre.

Er der en tendens til ringere frugtbarhed – og det er der jo – så er det ikke den enkelte, men samfundet, det er galt med, og det er derfor dér, der bør sættes ind, hvad enten problemet er socialt eller miljømæssigt eller skyldes noget helt tredje. Vi mangler meget forskning i dette problem, og det skal ikke løses ved tekniske fiksfakserier.

Når vi har stillet forslag om helt at ophøre med reagensglasbefrugtningen, skyldes det ikke, at vi har voldsomme betænkeligheder ved selve metoden, som for kvinder med lukkede ægledere unægtelig kan være ganske fiks, ligesom vi jo ikke drømmer om at antyde, at der er noget galt med børn undfanget ved reagensglasbefrugtning. Vi vil godt have slået fast, at i sig selv og isoleret betragtet er det jo ganske smart.

Problemet opstår ved, at der, når først ægget er ude af kvinden, åbnes for en sand syndflod af indgrebsmuligheder. Området synes ustyrligt. Det hjælper ikke, at man, som nogle gør, prøver at begrænse det til indgreb, der har et ædelt formål, for det er næsten umuligt at finde nogle, der ikke kan finde et ædelt formål med næsten et hvilket som helst indgreb – sådan set også dem, vi faktisk forbyder i forslaget, som alle er enige om at forbyde – det er en smal sag at finde ædle begrundelser, for at det skal være muligt at foretage et indgreb, hvis det er det, det drejer sig om. Så det hjælper ikke ret meget.

Hele debatten og de mange ændringsforslag viser, hvilket skråplan vi er ude på, hvilken teknificering af forplantningslivet – og jo især kvindens del af det – der er ved at ske.

Mange af de forslag til restriktioner, vi skal stemme om i dag, har et præg af brandslukning, medens andre forslag viser, hvor svært det kan være at trække grænsen, hvis man først har åbnet op. Det er f.eks. spørgsmålet om retten til at have flere søskende i fryseren et godt eksempel på, for det er jo også meget smart at have flere søskende i fryseren, og hvorfor gå igennem behandlingen én gang til? Og hvorfor må man ikke det? Jo, det må man ikke, fordi det er anstødeligt. Jeg kan ikke sige ret meget andet, end at det er anstødeligt. Men hvis man ikke kan bruge det argument og tænke det igennem, så er vi fuldstændig prisgivet alt det fikse og smarte.

Jeg vil også lige i relation til grænsedragningen sige, at de mange ændringsforslag om ægsortering også viser, hvor vanskelig grænsedragningen er, og man kan se, at nogle af ændringsforslagene prøver, om man ikke kan gå ind og få hugget hælene i over for det.

Nu vil det tage lang tid, for man kan ikke lave det. Det er gas i øjeblikket, men det kan måske laves. Og så er det bestemt ikke gas længere, men nok så uhyggeligt.

Vores anden grund til at ønske stop for kunstig befrugtning uden for kvindens krop er behandlingens jammerlighed. Det er mange lidelser at skulle igennem i en behandling, hvor man for det første ikke er syg og for det andet kun har dårlige chancer for at få noget ud af det. Succesraten er minsandten ikke imponerende, og det bliver jo værst, når det er sunde fertile kvinder, man skubber ind i den behandling, fordi der er noget galt med manden. Man har en sund frugtbar kvinde, og så er der noget galt med manden, og så sætter man hende i medicinsk behandling. Det kan ikke være hverken lægeetisk eller på anden vis etisk forsvarligt.

Det samme gælder jo så igen, hvis man bruger præimplantationsdiagnostikken, som er en meget belastende behandling. Der vil jeg godt gøre opmærksom på, at sundhedsministeren har opretholdt noget, som jeg næsten synes er manipulation. Man nævner som alternativ til præimplantationsbehandling den sene abort. Men hvorfor det? Hvorfor tager man ikke den tidlige abort? Når vi ikke har kunnet få svar på det, så det er jo, fordi det er sludder og vrøvl. Det er den tidlige abort, det er moderkagebiopsien, der er alternativet.

Men når man dertil snakker om, hvad der er det mest belastende, så er der ingen tvivl om, at fysisk er IVF-behandlingen langt mere belastende. På 2 forskellige måder er det psykisk belastende. Men det gør ikke noget, at man lige bliver opmærksom på, at det, man foretager sig, når man vælger mennesker fra, er alvorligt. Jeg vil bestemt mene, at det etisk er mere forsvarligt at bruge aborten end at bruge ægsorteringen, fordi man bliver opmærksom på, hvad det er, man gør. Jeg synes, at vi en gang imellem skal tænke ind i det, at det, der er svært, skal vedblive være svært, fordi det er livsfarligt, hvis det pludselig bliver nemt.

Hvis vores forslag om helt at stoppe bliver stemt ned, så må vi jo til på lige fod med andre at deltage i den der almindelige brandslukning. Såvel vores egne ændringsforslag som dem, vi stemmer for og imod i dag, skal ses i det her lys. Vores første begrænsning bliver da, at den belastende IVF-behandling, altså reagensglasbehandling, kun gives til kvinder, der er medicinsk ufrugtbare. Det er uetisk at sætte raske kvinder i en medicinsk behandling, og mig bekendt er behandlingen også mest effektiv i de tilfælde, hvor det er ufrugtbarhed på grund af lukkede æggeledere, der skal afhjælpes.

Vi er i SF's gruppe ikke helt enige om vores forslag, men flertallet i gruppen følger den linje, og det er så på deres vegne, jeg taler.

På den anden side har vi så diskussionen om barnets rettigheder, hvor det er nonsens at snakke om, at forældrene har rettigheder i forhold til det at få børn. Men det er bestemt ikke nonsens at snakke om, at barnet har rettigheder. Vi eller i hvert fald jeg vil støtte en aldersgrænse for kvinderne på 40 eller 42 år. Det er simpelt hen urimeligt at udsætte kvinder over 40, hvem naturen har nægtet børn, for den behandling, da deres chancer for at blive gravide er meget små. Uanset at menstruationen fortsætter op i halvtredserne, er det altså ikke ensbetydende med, at kvinden producerer brugbare æg. Det er en anden manipulation, der ligger i det her.

Vi siger, vi skal have menstruationen som grænse for det naturlige ophør. Ja, tak, men så skal det være med ægdonation, for æggene kan ikke bruges. Og jeg vil egentlig godt spørge sundhedsministeren, om det er det, hun mener, når den naturlige grænse i forslaget ligger ved menstruationens ophør. Så skal jeg altså, som stadig væk har menstruationer, kunne komme hen og sige: De der æg er ikke meget bevendt, men nu har jeg altså scoret en ny smart mand,

og ham vil jeg gerne have børn sammen med, og det kan jo ikke lade sig gøre i den forfatning, jeg er i. Kan jeg ikke få lov til at få et æg fra en medsøster? Jamen hvordan ellers, hvis ikke det er naturens nægtelse, som faktisk indtræffer i 42-45-års-alderen og allerallersenest i 45-års-alderen? Det er meget, meget få, der ved naturens hjælp får børn senere.

Når jeg siger det, så er det, fordi det er meget interessant med manden i denne sammenhæng. Naturen er kynisk over for manden. Naturen siger, at mandens rolle i forhold til barnet er avlen, og så er det lige meget med ham. Derfor kan han avle, til han dør. Med kvinden er det anderledes. Det er meget, meget vigtigt ifølge naturen, at barnet har en mor, og derfor hugger naturen hælene i i god tid, sådan at der er en mor til barnet. Faderen er ikke vigtig.

Det er et sted, hvor vi i SF er ganske uenige med naturen. Vi synes, at en far er vigtig. Vi synes, det er vigtigt at have sin far, når man er barn, når man er ung, når man bliver voksen. Vi synes, det er vigtigt, at man kan få en bedstefar til sine børn. Bedsteforældre hører også med, og der er altså noget galt, når det er bedsteforældrene, der får børn. Vi er i bedsteforældrealderen – det er der mange af os, der må indse – skønt naturen ikke har begunstiget os med børnebørn endnu. Så naturens ur er ikke til at tage fejl af, sådan er det.

Så jeg synes, vi skal sige, at her vil vi godt snyde naturen eller korrekse naturen og sige, at barnet har ret til en far – en far, der kan klare det, og en far, der kan blive voksent sammen med. Så derfor er i hvert fald jeg tilhænger af, at vi sætter en aldersgrænse for faderen. Hvis den så skal være 45-46 år, som der ligger forslag om nu, så er han 60 år, når barnet kommer i puberteten. O.k., men det er så det, vi snakker om i denne sammenhæng.

Jeg synes i øvrigt, man her skal bemærke, at det, vi nu snakker om, kun er børn, samfundet laver og går ind og tager medansvar for. Hvad folk finder på af sig selv, det hverken kan eller vil vi blande os i og skal det heller ikke.

Men jeg synes, det er sjovt at bemærke, at når naturen klarer det selv, er der næsten altid børn i forvejen. Så bliver det ikke et sent enebarn af aldrende forældre, men så er der en række andre søskende. Jeg synes sådan set, at børnene har ret til det, når vi skal gå ind og tage medansvar for barnets tilblivelse.

Et barn har ret til en far, og det bør ikke kun gælde, når forældrene går fra hinanden, men

også når barnet bliver til. At faderen kan glimre ved sit fravær, ved vi godt, og det kan vi ikke lovgive os ud af, men vi kan i det mindste sikre, at der er en, der glimrer. Der skal være en at drømme om og længes efter, ellers er det dog helt forfærdelig sørgeligt.

Derfor skal man have ret til at kende sit genetiske ophav, hvis man ikke har en social far. Hvis man ikke er i den situation, som det hedder på juridisk, at pater est quem nuptiae demonstrant, altså at ægteskabet peger hen på en, og det er jo mange gange, at vi ikke ved det, så skal der være en social far. Og hvis ikke der er en social far, så skal der være en genetisk far.

Også her stemmer SF forskelligt. Så her taler jeg især på egne vegne, idet jeg dog mener, at vi har en del med os. De fleste af os mener nemlig, at hvis samfundet skal lave kunstig befrugtning, så er det par, det er kvinde og mand, man hjælper, for det er par, der får børn, det er ikke kvinder alene, for kvinder kan ikke få børn alene. Man må altså på en eller anden måde have fat i en mand. Og skal enlige kvinder hjælpes, så må det blive på den måde, som vi har foreslået i ændringsforslag nr. 17, som også er tiltrådt af Det Konservative Folkeparti.

Der er sagt meget om adoption mange steder, så vil bare lige understrege, at det er en meget vigtig del, at vi ligestiller her. Vi vil gøre meget ud af, at også de sociale krav til adoption bliver lempeligere, men strengere, når det gælder kunstig befrugtning, hvis vi ikke kan komme igennem med ret meget andet. Og så er min taletid gået for mig, så jeg vil stoppe her.

Bruno Jerup (EL):

Det her er jo et lovforslag, SF og Enhedslisten er uenige om.

I udgangspunktet er vi tilhængere af det foreliggende lovforslag, og vi mener, at det er udmærket, at man nu får en lovmæssig ramme for den behandling, der foregår i forhold til barnløse. Vi mener, at det er fornuftigt, at man har mulighed for at foretage in vitro fertilisation, IVF-behandling, og ser ikke de problemer i det, som bl.a. fru Margrete Auken var inde på.

Hvis man ser på, hvordan forslaget er bygget op, så kan man jo se, at det i høj grad er en videreførelse af, hvad der foregår i dag, men at det i vid udstrækning lægger nogle forbud, sådan som det også tidligere er nævnt af den socialdemokratiske ordfører. Det lægger en lang række forbud ind, i forhold til hvad man må gøre og hvad man ikke må gøre. Og vi mener sådan set,

at det danner en fornuftig ramme for det arbejde.

Man må jo holde fast i, at uanset hvordan man ser på spørgsmålet etisk, hvis man vil bruge det ord, så er det trods alt sådan, at det, det handler om, er – og nogle gange kunne man jo godt tro, at det spørgsmål helt var forsvundet fra debatten – at der er nogle par, og det er en rimelig stor andel af antallet af par i Danmark, som ikke kan få børn af forskellige grunde. Der er nævnt nogle af dem; det kan være en lukket ægleder, eller det kan være dårlig sædkvalitet. Der kan også være andre grunde, men det er nogle af hovedårsagerne.

Det, det handler om her, er jo ikke, at samfundet skal til at lave børn. Det kan samfundet ikke, men samfundet kan give en hjælpende hånd til disse par, som frivilligt og på eget initiativ går ind til det her. Og det er selvfølgelig vigtigt, at disse par har fået en grundig information om, hvad det indebærer, og hvad der ligger i det.

Men hvis de har fået den grundige information, og hvis det i øvrigt er sådan, at man i det lægelige regi overholder den lovgivning, der lægges op til her, så mener vi, at det er et acceptabelt tilbud, som vi ikke ser som en modsætning til adoption. Vi betragter det som parallelle muligheder, og det er et spørgsmål, som må afgøres af det pågældende par/kvinde, om man ønsker at bruge den her metode, eller om man i stedet for ønsker at prøve at få en adoptionsgodkendelse og dermed skaffe sig et barn ad den vej. Vi mener ikke, at man kan stille sig op som dommer og sige formynderisk: Du eller I kan bare gøre noget andet end det, denne mulighed lægger op til. Det synes vi er en forkert måde at stille det op på.

Når nu jeg nævner adoption, vil jeg også godt benytte lejligheden til at sige, at vi går ind for, at man får en lempelse af de gældende adoptionsregler. Jeg ved jo, at der er nedsat et udvalg under regeringen, som arbejder med de her ting. Og noget af det, som i hvert tilfælde skal overvejes, og som er vigtigt, er jo nogle af de økonomiske omkostninger, der er i forbindelse med adoption.

En mulighed, som jeg synes regeringen skal overveje nøje, er at give forældrene mulighed for at få adoptionsorlov med fuld løn i den periode, hvor de hjemtager barnet. Det er sådan i dag, at mange af de lande, som er donorlande for børn til adoption, kræver, at forældrene skal opholde sig i f.eks. 2 måneder i landet med barnet, inden de kan tage det med hjem. Det vil

sige, at man har den dobbelt belastende situation, hvor man skal frikøbes fra sit arbejde og man mister 2 måneders løn, plus at man skal leve 2 måneder i et andet land plus selvfølgelig rejsen og de andre ting. Det kunne være en væsentlig måde at reducere de omkostninger på, der er for forældre ved hjemtagning af et barn, og den vej mener vi at man skal gå.

Vi mener også, at man skal lempe på reglerne i forhold til alderskriterier og i forhold til nogle af de meget stramme sociale kriterier, som man i realiteten har indbygget i de amtslige adoptionsnævne.

Så der er nogle veje at gå, og dem vil vi godt støtte. Vi håber på, at regeringen kommer med et udspil på et tidspunkt, ellers vil vi tage det op igen.

Om de enkelte ændringsforslag, som der jo er mange af, kan jeg sige, at hovedreglen vil være, at vi stemmer imod ændringsforslagene, fordi stort set alle ændringsforslagene efter vores opfattelse er en forringelse af det foreliggende lovforslag. Der er dog nogle forslag, der får vores støtte.

Det første er et forslag om nedfrysningstiden. Det er ændringsforslag nr. 14. Det er sådan, at lovforslaget lægger op til 1 år, sundhedsministeren lægger op til 2 år, og fra hr. Jørgen Winther fra Venstre er der et forslag om 3 år. Vi støtter hr. Winthers forslag om en 3-årig nedfrysningstid. Vi mener, at det er en acceptabel tid, som svarer til det normale behandlingsforløb, hvor man er i stand til at gennemføre måske 1 eller 2 oplægninger af æg i den periode, og dermed kan man begrænse belastningen af kvinden. Hvis det er sådan, at ændringsforslag nr. 14 ikke bliver vedtaget, så vil vi stemme for nr. 15, som er sundhedsministerens forslag.

Vi har også tænkt os at stemme for ændringsforslag nr. 35. Det forslag går ud på, at der skal laves en udtømmende liste over, hvad der må undersøges for i forbindelse med præimplantationsteknikken. I de forskellige debatter, der har været tidligere – også med den tidligere sundhedsminister – har der fra eksperter side været forskellige meldinger om, hvorvidt det overhovedet var muligt. Nogle siger, at det kan man godt og det er forholdsvis enkelt, og nogle siger, at det er meget svært.

Vi synes, det er acceptabelt, at man prøver – i hvert fald fra ministerens side – at lave en liste over, hvilke typer af ting der kan komme i betragtning. Vi mener, at det er med til at sætte en grænse for, hvad den her metode kan bruges

til, og det synes vi vil være o.k., men vi har altså i hvert fald tænkt os at stemme for det forslag, og så er det muligt, at det faktisk ikke er helt præcist formuleret.

Det er ikke vores forslag, det er et forslag fra et socialdemokratisk medlem, men det kan være, at vi så mellem anden- og tredjebehandlingen kan pudse lidt på det, hvis det viser sig at være helt umuligt i praksis at bruge det forslag.

Der er også et forslag fra en gruppe af socialdemokrater, ændringsforslag nr. 45: Det er vi faktisk tilhængere af bortset fra stk. 4 i forslaget. Ændringsforslag nr. 45 går ud på, at man forbedrer informationen og samtidig også får defineret nogle præcise retningslinjer for faderskab i forbindelse med IVF-behandling. Det lyder også ganske udmærket, men problemet med stk. 4 i forslaget er, at det, sådan som vi læser det, lægger op til en afskaffelse af donoranonymiteten, og i det foreliggende lovforslag er der indført donoranonymitet for både æg- og sæddonorer, og det går vi ind for. Det, vi sådan set er nervøse for, er, at det forslag lægger op til en afskaffelse af donoranonymiteten, så stk. 4 vil vi i hvert fald gerne have ud, men det må vi prøve at snakke med forslagsstillerne om. Det afhænger også lidt af, hvordan flertallet i det hele taget stiller sig til stk. 4.

Vi har også tænkt os at stemme imod ministerens forslag om aldersgrænse. Vi går imod enhver aldersgrænse i det her lovforslag og vil have lovforslaget, som det ligger oprindeligt.

Om ændringsforslag nr. 22, som er fra sundhedsministeren, kan vi sige, at det jo i det væsentlige er et udmærket forslag. Der er dog to problemer i det, som jeg synes, vi skal overveje at kigge på, hvad enten det nu bliver i dag – altså ved afstemningen, det kan jo være, at det ikke bliver vedtaget – eller mellem anden- og tredjebehandlingen. Der er to ting i det.

For det første selvfølgelig, at der i det også ligger en indforstået aldersgrænse, fordi man går ud fra i forslaget, at ministerens 45-årsgrænse bliver vedtaget, og det er så det, ændringsforslag nr. 22 tager udgangspunkt i. Hvis den ikke bliver vedtaget, mener jeg, det er klart, at der så i hvert fald er nogle problemer i forhold til aldersgrænsen i ændringsforslag nr. 22.

Der er også en anden ting, og det er revisionen. Vi går ind for, at der er en revisionsparagraf i den her lov. Vi er ikke sikre på, at den korte tid frem til 1999-2000 er tilstrækkelig lang tid til, at man kan sige, at man har et erfarings-

grundlag for at gå ind og lave en revision af loven. Måske burde man lægge et par år ekstra til dér i forhold til revisionen, men det er også noget, som vi – hvis ellers man kan sige, at flertallet er til det herinde i Folketinget – burde kunne snakke om mellem anden- og tredjebehandlingen.

Men ellers kan jeg sige, at der er et enkelt ændringsforslag til, som vi vil stemme for, og det er nr. 10. Jeg skal lige ned og se, hvad det var præcist, det forslag gik ud på. Det kan jeg ikke lige her se i min blok.

Formanden:

Ja, så er der først to korte bemærkninger indtegnet til hr. Bruno Jerup. Det er fru Margrete Auken og hr. Helge Adam Møller. Og så er der en sådan fornyet ordførerinteresse, at vi vender tilbage til ordførerrækken i partirækkefølge for dem, der ikke allerede har haft et første indlæg som ordfører.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg ser jo, at Enhedslisten kun er repræsenteret ved hr. Bruno Jerup, og det beklager jeg, for jeg havde meget lyst at have fat i hr. Bent Hindrup Andersen, som jo med det her, hvis han stemmer sammen med hr. Bruno Jerup, kommer til at sige, at det kun er grise, der må beskyttes mod tekniske fiks.

Mennesker derimod må have lov til at gå det hele igennem, men for grise er vi på vagt over for den teknologiske udvikling. Dér har vi respekt for det, der er anderledes end os. Dér ved vi noget om, at naturen har sine rettigheder i sig selv. Dér er tonen helt anderledes.

Jeg vil sige, at det, som Enhedslisten siger om grise, sagde Venstresocialisterne også i gamle dage om mennesker. Dér var SF og VS på linje med hinanden, og det er så en af grundene til, at jeg savner VS herinde: Enhedslisten er blevet platliberalistiske på den her sag, når det gælder mennesker.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hr. Bruno Jerup og også de to første ordførere var alle sammen inde på spørgsmålet: Skal der være en fast aldersgrænse for kvinders muligheder for at få kunstig befrugtning? Og skal grænsen være fast, eller skal det være ud fra en lægelig vurdering? Det kan man selvfølgelig have mange forskellige holdninger til. Min

holdning er klart, at det skal der ikke være nogen fast aldersgrænse for.

Jeg stødte på en artikel i Jyllands-Posten den 23. februar sidste år. Der havde man interviewet en 30-årig kvinde, der blev født af forældre, der begge to var langt oppe i fyrrerne, og hvor forældrene i dag begge to er langt oppe i halvfjerdserne. Hun har fået det smukke navn Mette Marie Jensen. Og jeg vil godt citere, hvad hun siger i Jyllands-Posten – hun synes nemlig, det var godt at blive født af ældre forældre:

»Det lyder måske banalt, men min barndom var som et smukt landskab med forældre, der havde tid, holdninger og erfaringer. Det handler om sindet og fysikken, ikke om alderen.« Og det synes jeg jo er smukt sagt af én, der har oplevet det. Det siger jeg også selv som en mand på 54 år og far til to små børn på 8 måneder og 2½ år, og jeg er da ikke sikker på, at jeg var blevet en bedre far, hvis jeg havde fået de børn for 20 eller 30 år siden.

Så det synes jeg altså også skal indgå i overvejelserne hos dem, der vil have en fast aldersgrænse.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Ja, nu kan jeg jo lige starte med det sidste først.

Det er muligt, det ikke fremgik – jeg mener nu godt nok, jeg sagde det ret tydeligt, men så vil jeg da gentage det i hvert fald ikke mindst for, at hr. Helge Adam Møller også får fat i det – men Enhedslisten er imod en aldersgrænse. Enhedslisten er imod en aldersgrænse, så jeg ved ikke, hvem hr. Møller taler til, men det er også ligegyldigt.

Så omkring det, som fru Margrete Auken var inde på: Jamen det er da klart, at man skal kunne vurdere, om det her går for vidt. Sagen er, hvis man ser på loven, som den ligger, så er det jo i alle henseender en forbudslov, som lægger nogle ret restriktive rammer for, hvad der må gøres. Og hvis man så skal være lidt, skal vi sige anderledes i forhold til i hvert fald den debat, som fru Margrete Auken er inde på i forhold til grisene, så har mennesker dog en vis mulighed for at sige nej tak. Her har vi i hvert fald i det mindste en vis mulighed for at gå ind og sige: Vi ønsker det her, det er en mulighed, og resultaterne er gode.

Det kan godt være, at fru Margrete Auken betragter det som liberalisme. Jeg betragter det som et eksempel på, at almindelige mennesker godt kan vurdere noget om, hvad der er godt og

skidt for dem; at det er et spørgsmål om, at der også er grænser for, hvor formynderisk man skal være fra statens side, hvor mange etiske regler man skal pådutte andre mennesker, som selv af egen fri vilje vælger at sige, at de ønsker at gå ind i en konkret behandling, og hvor det, vi sikrer, er, at den ikke kan misbruges. Det er det, der er vores opgave; det er at sikre, at den ikke kan misbruges. Men vi sørger for, at behandlingen er til rådighed for dem, der ønsker det.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det var jo ganske pudsigt at høre det indlæg imod hr. Bruno Jerup før, for der var én, der troede, at det var det gamle VS, vi havde herinde. Man var ikke klar over, at det er det, jeg kaldte platliberalisme, og der er enighed mellem hr. Bruno Jerup og store dele af Venstre og De Konservative – ikke dem alle – men store dele i den her sammenhæng.

Og jeg tror også, at det er rigtigt, at man jo kan være så gammel, det skal være. Man kan jo selv bestemme; den 60-årige mor kan selv sige: Jeg vil sige fra. Og den romantiske skildring af de gamle forældre, som kom fra hr. Helge Adam Møller – det er det, vi andre har bedsteforældre til. Men det er klart, at når bedsteforældrene får børn, så må man jo tage bedsteforældrelykkens dér, men jeg synes på en måde også, at de skulle have forældrelykkens.

Og så vil jeg godt sige til hr. Bruno Jerup, at det er fuldstændig rigtigt: Vi mener ikke, at man bare kan overlade alting til det private initiativ. Det er fuldstændig rigtigt. Vi siger ikke, at det kan man jo selv sige nej til. Vi går faktisk ind og laver nogle grænser, fordi samfundet har et ansvar for børnene – for børnene – og det her handler altså om børnene, som bliver fuldstændig prisgivet i den liberalisme, som der gives udtryk for i det, der bliver sagt. Og jeg vil så sige, at jeg er enig med hr. Bruno Jerup i, at det er en restriktiv lov. Man forbyder næsten al monsterforskning, men ikke ret meget andet.

Jørgen Winther (V):

I Venstres folketingsgruppe er det sådan, at der er forskellige meninger om lovforslaget. Det kan derfor forventes, at der er nogle Venstremedlemmer, der vil stemme ja til lovforslaget, og det kan også forventes, at der er nogle, der vil stemme nej.

Jeg har imidlertid den opfattelse, at det enkelte par i vid udstrækning skal have mulighed for at anvende den teknologi, som de ønsker at anvende.

Jeg har også det udgangspunkt, at hverken læger eller kvinder vil gøre forsøg på at misbruge den nye teknologi, men vil bruge den på helt forsvarlig vis. Derfor skal der kun sættes ganske få grænser for anvendelse af teknologien. Det er altså i strid modsætning til de grundholdninger, fru Margrete Auken har.

Der er 6 punkter, som jeg gerne vil præcisere, 6 punkter, som er mine personlige holdninger.

Det er for det første, at kunstig befrugtning skal tilbydes på de danske sygehuse. Angående aldersgrænsen er det helt klart, at der ikke skal være nogen fast aldersgrænse hverken for mænd eller for kvinder. Den naturlige grænse for kvinden er ved klimakteriet, og der skal ikke være nogen aldersgrænse for mænd på 45 år eller andre aldersgrænser, som sundhedsministeren har foreslået tidligere.

Så har jeg også den grundholdning, at kunstig befrugtning kun må tilbydes kvinder, som er gift, eller som i mindst 3 år har levet og fortsat lever sammen med den samme mand i et ægteskabslignende forhold. Yderligere føler jeg også, at ægsortering kun skal anvendes, såfremt der er mistanke om alvorlige og arvelige sygdomme, altså hos en kvinde over 35 år.

Og min femte grundholdning er, at et befrugtet æg godt må nedfryses i maksimalt 3 år, og derudover så synes jeg også, at det nu er rimeligt at indføre brugerbetaling inden for reagensglasbefrugtning.

Angående debatten, der var mellem fru Auken og hr. Jerup, hvor jeg bemærkede, at Enhedslisten har nogle ret gode frihedssynspunkter, som fru Auken kaldte for platliberalisme, vil jeg gerne sige, at jeg er meget glad for, at Enhedslisten har samme holdning som Venstre med henblik på, at man kan have et æg nedfrosset i 3 år, fordi denne nedfrysning på de 3 år sådan set er det helt centrale i lovforslaget.

Hvorfor skal man irritere og gøre det svært for et par at få børn, når de ønsker det? Hvorfor skal man kun have lov til at have ægget nedfrosset i 1 år, hvor der så er mulighed for, at ægget skal destrueres bagefter?

Vi synes, det ville være rimeligt, at man i mange situationer skal kunne tage et æg og også har muligheder for at tage et andet æg, hvis det går galt i den første situation.

Så alt i alt synes jeg, at en af de mest vigtige afstemninger, vi får i dag, er om, hvorvidt vi nu giver mulighed for, at parrene skal have mulighed for at have nedfrosset æggene i op til 3 år. Det er det, jeg føler er det helt, helt væsentlige og det spørgsmål, der har størst betydning for alle de kvinder, der ønsker at få børn på denne måde.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Der var en enkelt bemærkning i hr. Jørgen Winthers indlæg her, som i virkeligheden chokerede mig en lille smule. Nu ved jeg jo, at hr. Jørgen Winther selv er læge. Det var udtrykket om, at man skulle have mulighed for at bruge den teknologi, der er til rådighed. Jeg vil godt spørge hr. Jørgen Winther, om der overhovedet ikke er nogen grænser. Nu kender vi jo læger og forskere. De vil fortsætte, og de vil fortsætte, og de vil fortsætte, og de vil fortsætte. Er der slet ingen steder, hvor man må have lov til at sige: Det kan godt være, vi kan sådan, men skal vi tage det skridt med?

Jeg synes, hr. Jørgen Winther giver en ganske stor blankocheck, og når det bekyrrer mig lidt, er det, fordi det lidt senere i hr. Jørgen Winthers indlæg siges, at han går ind for ægsortering for alvorlige arvelige sygdomme. Jamen her ved vi jo også, at forskningen igen og igen og igen vil gøre det muligt at undersøge endnu mere og endnu længere og endnu mere detaljeret, og kobler man så de to synspunkter sammen, er der en evindeligt lang, lang vej til horisonten for, hvor det her kan føre hen.

I virkeligheden er det her også en grundlæggende diskussion om, hvorvidt vi alle sammen menneskeligt og etisk skal jagtes rundt i manegen af forskere og læger, der er mere og mere ambitiøse, eller om man må have lov at sige: Tøv en kende, nu skal vi nok ikke længere. Derfor vil jeg godt have hr. Jørgen Winthers kommentar til det her.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Den giver jeg meget gerne til hr. Duetoft. Det, jeg sagde, var, at det enkelte par i vid udstrækning skal have mulighed for at anvende den teknologi, som de ønsker at anvende. Jeg siger netop ordene i vid udstrækning, og det vil jeg gerne forklare.

Jeg går ind for, at man skal have lov til at nedfryse æg i tre år. Fru Margrete Auken og

andre vil overhovedet ikke give mulighed for, at et par kan få lov til få nedfrosset disse æg. De ønsker som grundholdning ikke, at der skal være mulighed for befrugtning uden for livmoderen. Denne teknologi har vi nu engang. Det er muligt at nedfryse æggene. Hvorfor så ikke give det enkelte par mulighed derfor? Det synes jeg ligger i ordene i vid udstrækning.

Angående ægsortering, som også hedder præimplantationsdiagnostik med et fint ord, er der nogle arvelige sygdomme, muskelsygdomme og andre sygdomme, som er dybt, dybt alvorlige, og hvor man får et forfærdeligt liv senere. I modsætning til i dag, hvor man måske skal have en abort, er der her en mulighed for, at man kan tage det befrugtede æg ud, undersøge kromosomerne og undersøge generne og sige, at her er der altså en risiko for, at det pågældende par får et barn med denne arvelige sygdom. Hvorfor så ikke vælge denne skånsomme metode frem for at skulle igennem en abort?

Men jeg vil til sidst give hr. Duetoft ret i, at vi alle sammen er inde på en etisk glidebane, hvor vi først siger ja til noget og dernæst glider et stykke videre og et stykke videre. Det kommer vi alle til, og det er derfor, at dette forslag er så utrolig vanskeligt for os alle sammen. Der er ingen af os her, hverken fru Auken, hr. Duetoft eller andre, som har patentløsningen. Vi er alle sammen ydmyge i denne sag.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Modsat hr. Duetoft vil jeg fuldt ud bakke hr. Jørgen Winther op. Jeg er nok et helt specielt medlem af Folketinget, tror jeg. Jeg er meget, meget ultraliberal på dette område, vil nogle måske sige, men det, vi diskuterer her i dag, er netop, som det er blevet sagt, dybt etisk. Jeg føler, at jeg må sige, at vi ikke på nogen måde kan standse udviklingen på dette felt. Vi kan gøre, hvad vi kan med hensyn til at råbe op over for forskerne.

Jeg må sige, at hr. Jørgen Winther faktisk slet ikke er liberal ifølge min holdning, når han f.eks. siger tre år for nedfrysning af æg. Jeg mener simpelt hen, at den udvikling, som vi ser inden for området i dag, har positive og negative sider. Teknologisk udvikling har positive og negative sider.

Går vi tilbage i historien, opfandt man på et tidspunkt hammeren. Den kan bruges til noget negativt; den kan bruges til at slå modstanderne i hovedet med. Men den kan også bruges til

noget fornuftigt, og den har hjulpet utrolig mange lønarbejdere i dette samfund.

Det samme gælder med den teknologiske udvikling inden for sundhedssektoren. Der er positive og negative sider, men jeg mener ikke, vi kan stoppe den udvikling, og så kan vi gøre, hvad vi vil i lille Danmark. De enkelte MF'er i Danmark kan gøre, hvad de vil. Vi kan råbe og skringe, men denne udvikling fortsætter, uanset om vi kan lide det eller ej, og er der nogle, der ikke vil rette sig efter den danske lovgivning, tager de ud over landets grænser, og det ved vi alle sammen i dette Ting.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Hr. Jørgen Winther sagde, at vi ikke har stillet forslag om nedfrysning. Det har vi, men inden for brandslukningsafdelingen altså. Når vi bliver stemt ned på det fornuftige, deltager vi i brandslukningen, og det er med ændringsforslag nr. 16.

Så har jeg i øvrigt lovet nogle medlemmer herinde – og det skal hr. Jørgen Winther vide – at vi vil pille stk. 2 i ændringsforslag nr. 16 ud. Det får vi næppe mulighed for at gøre i dag, for så braser systemet fuldstændig sammen, men så vil vi gøre det til tredjebehandlingen, så man ikke ved samme lejlighed skal stemme om retten til at nedfryse ubefrugtede ægceller, for det kan vi godt putte et andet sted hen.

Vores ændringsforslag nr. 16 er det, som siger: én vellykket graviditet, et barn eller tvillinger, pr. behandling, ikke noget med søskende i fryseren, og højst to år. Det er det, som vi godt vil have, og så tager vi stk. 2 senere hen.

Ved lejlighed skulle hr. Jørgen Winther prøve at sætte sig ind i, hvad man *ikke* kan med præimplantationsdiagnostik. Det er faktisk utroligt, at så mange står og snakker om det, som om det bare er noget, der er til rådighed. Man kan nærmest ingenting. Prøv at spørge de mennesker, der arbejder med det; de griner ad os.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Jeg vil gerne spørge hr. Jørgen Winther om det ændringsforslag, der hedder nr. 10. Er det ikke meningen, at de begrænsninger, der ligger for, hvornår man kan tilbyde præimplantationsdiagnostik, de regler, der her er foreslået fra hr. Jørgen Winthers side, skal afspejle de regler, man bruger i forbindelse med fosterdiagnostik i dag, hvor man jo tilbyder fosterdiagnostik til

kvinder, hvis de er over 35 år, eller hvis faderen er over 50 år, og også, hvis der er tale om, at forældreparret bærer alvorlige kendte arvelige sygdomme?

Jeg vil gerne spørge hr. Jørgen Winther: Har hr. Jørgen Winther ikke glemt denne aldersgrænse på de 50 år, som også bør være en indikator for, hvornår man kan og ikke kan, hvis der nu skal være ligestilling? Jeg går ud fra, at det er det, der har været tilsigtet fra hr. Jørgen Winthers side.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg skal ikke bruge megen tid på hr. Jan Kørpe Christensen. Hvis man har den indstilling, at udviklingen bare ikke kan standses, og at vi altid skal springe med på udviklingen, er der jo ikke megen diskussion. Jeg synes, det er lidt pudsigt at have det synspunkt.

Men jeg vil godt sige til hr. Jørgen Winther, at når vi snakker om dette med ægsortering og de alvorlige arvelige sygdomme, kan jeg i al ven-skabelighed ikke lide, at hr. Jørgen Winther bruger udtrykket: Jamen de har jo også et forfærdeligt liv. Hvem i alverden skal gøre sig til dommer over, hvad det er for et liv, andre mennesker har?

Det er ikke mere end en måned siden, at jeg var i Aalborg og besøge et hjem for stærkt handicappede og udviklingshæmmede. Jeg kunne måske godt undre mig over, at det var et godt liv, men når jeg så reaktionerne både hos de pårørende og hos de pågældende syge, var det et godt liv. Men der kunne altså godt sidde en eller anden skrivebordsgeneral, der sagde: Den slags liv er ikke gode liv.

Jeg skal nok lade være at blive plæt og minde om, at samme tankegang for årtier tilbage fandtes andre steder i Europa, men jeg må alligevel holde fast i, at når hr. Jørgen Winther bygger værdiladede ord som et forfærdeligt liv ind i denne diskussion, er der altså nogle, der skal gøre sig til vorherre og overdommer, og det er der nogle af os der ikke bryder os så meget om. Det er derfor, vi ønsker forbudet mod ægsortering, og, hvis det ikke kan komme igennem, så i alt fald en liste over de meget begrænsede situationer, den må bruges i.

Jeg synes, hr. Jørgen Winther åbner for meget, når han igen kobler det sammen med diskussionen om, hvad teknologien vil kunne gøre i fremtiden. Jeg synes, at vi både af hensyn til menneskesyn og etiske grunde, og hvad ved

jeg, er nødt til at sætte nogle grænser, og det er jo det, som Folketinget er i gang med i dag.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg skal helt undlade at kommentere hr. Jan Kørpe Christensens udsagn, men jeg vil godt prøve at spørge hr. Jørgen Winther: Hvor går hr. Jørgen Winthers egen etiske grænse for, hvad han vil udsætte mennesker for? Skal den grænse hele tiden være fiktiv, hvor den enkelte læge selv træffer beslutningen? Og hvordan vil hr. Jørgen Winther selv kunne definere over for de mennesker, der får foretaget en behandling, hvad det er for nogle sygdomme, som han mener er alvorlige og af en sådan karakter, at man ikke skal sætte ægget op? Hvor går hr. Jørgen Winthers egen etiske grænse? Er den helt flydende?

Hr. Jørgen Winther var til at begynde med meget præcis, da var den helt flydende, men så kom han med en lille eftersætning. Denne lille eftersætning vil jeg enormt gerne have nogle flere ord på.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Jeg vil søge at give svar på spørgsmålene. For det første, som fru Anne Baastrup er inde på: Hvor går grænsen?

Denne grænse synes jeg ikke at vi i Folketinget skal være alt for ivrige efter at drage. Det må være de enkelte forældrepar, der skal vurdere, om de ønsker et barn med den pågældende alvorlige sygdom. Det er for mig det væsentlige, og det er også en liberal grundholdning, at det mere er forældreparret, end det er statsmagten, der skal bestemme.

Men lad mig give et eksempel. Hvis man ser på den sidste nye forskning, er der nogle former for brystkræft, hvorom man ved, at hvis en kvinde har et bestemt gen, har den pågældende kvinde en risiko på 80-85 pct. for at få brystkræft senere i livet. Skal vi sige, at en sådan viden giver adgang til, at man får mulighed for at få lavet diagnostik på kromosomerne, altså ægsortering?

Her tror jeg nok, at et stort flertal i Folketinget ville sige, at det skal man ikke gøre. Jeg synes det heller ikke. Jeg synes ikke, at det skal være acceptabelt i dag, men jeg kan også skue frem i tiden og sige, at når der er gået en 5-10 år, tror jeg, at de mennesker, der til den tid sidder i Folketingssalen, vil have den holdning, at det er en

så alvorlig sygdom, at man synes, at der skal være mulighed for at gå ind og undersøge kromosomerne. Det, jeg hermed vil pointere, er, at grænserne er meget glidende.

Så lige et svar til fru Margrete Auken. Det, jeg hævdede, var, at Socialistisk Folkeparti som grundholdning går ind for, at der ikke skal være mulighed for at foretage befrugtning uden for kvindens krop, og så siger fru Margrete Auken bagefter, at SF har stillet andre ændringsforslag. Men jeg vil gerne læse op, hvad der står i selve betækningsbidraget fra Socialistisk Folkeparti. Der står: »Socialistisk Folkeparti finder, at man bør sætte en stopper for kunstig befrugtning uden for kvindens krop.«

Det kan ikke siges mere klart. Det vil sige, at grundholdningen hos SF er, at der ikke længere skal være mulighed for reagensglasbefrugtning. Vi synes, at der bør være større mulighed for, at det enkelte par selv kan bestemme.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Det er naturligvis igen til hr. Jørgen Winthers indlæg. Jeg må sige, at nu kommer jeg i den situation, at jeg måske ikke overholder Folketingets forretningsorden, men det er således, at hr. Duetoft var inde på det med menneskesyn. Vi er jo alle sammen i besiddelse af en eller anden form for menneskesyn, og jeg må sige, at på linje med hr. Duetoft er jeg også ret rystet over meget på det område, som vi taler om i dag, med hensyn til den teknologiske udvikling.

Vi er, som jeg sagde tidligere, i den situation, at vi må forholde os til virkelighedens verden, og uanset hvor mange love, paragraffer osv., som hr. Duetoft eller andre her i dette Ting vedtager, fortsætter udviklingen. Og gør den det ikke på fuld kraft her i Danmark, måske kun ved stearinlysets skær i mørke kældre, gør den det i hvert fald for fuld kraft i udlandet, og derfor har vi – heller ikke hr. Duetoft – ingen indflydelse på naturlovene. Udviklingen fortsætter, og den galoperer derudad og også til fordel for menneskeheden med hensyn til helbredelse af sygdomme. Det er det, vi må forholde os til.

Formanden:

Selv om hr. Duetofts navn blev nævnt, fortolkede jeg det, som om indlægget rettede sig mod hr. Jørgen Winther.

(Kort bemærkning).

Lone Møller (S):

Jeg vil gerne sige, at jeg synes, det er en lidt underlig debat, som vi er i gang med nu, men det var vel, hvad man kunne forvente, for følelserne kommer jo nok op til overfladen hos os alle.

Men det, der får mig herop, er hr. Peter Duetoft, der siger, at vi ikke skal stå her og være dommere over andres liv. Det er rent faktisk det, jeg har oplevet, at særdeles mange ordførere, inden hr. Peter Duetoft var heroppe, har forsøgt sig med, siden vi startede denne debat.

Det, som jeg synes er vigtigt, er, at vi ikke her laver en lov om, om vi skal bestemme over andres liv eller ikke. Vi har en behandlingsmetode, som i dag er udviklet. Vi er i dette land meget optaget af forskning og udvikling og af at være på forkant. Vi har udviklet en metode, som gør, at vi i dag kan udføre en behandling. Der er så nogle grænser, som vi vil sætte med denne lovgivning. I dag er der rent faktisk ingen grænser.

Det, som jeg oplever, er, at man siger: Nu vil vi simpelt hen give frit slag i bolledejen, frem for at man forholder sig til forslaget, som går ud på, at der er nogle ting, som vi vil, og nogle ting, som vi ikke vil. Jeg vil godt appellere til, at man tager en rimelig saglig debat og siger, at det her drejer sig om en behandlingsmetode. Det er ikke et eller andet nyt frankensteinlovsforslag, som er fremsat ved en tilfældighed.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil i overensstemmelse med den her i huset vedtagne forretningsorden henvende mig til ordføreren og tage den øvrige diskussion med hr. Duetoft og andre, når vi kommer dertil.

Og så vil jeg sige til hr. Jørgen Winther, at det er fuldstændig rigtigt, at SF mener, at Danmark bør være et foregangsland ved at flytte opmærksomheden væk fra de tekniske fiks og forældrenes rettigheder og over til barnets rettigheder, og hvad det er, der er galt i samfundet. Men vi er jo også så realistiske, at vi kan mærke på debatten herinde, at det kommer vi næppe igennem med, og det er i den sammenhæng, vi så har stillet nogle ændringsforslag om begrænsninger, for vi mener faktisk, at lovforslaget er helt utilstrækkeligt netop med hensyn til begrænsninger.

Prøv at lægge mærke til, at der kun er ét ændringsforslag, der er mere liberalt end mini-

sterens eget, og det er forslaget om 5 års nedfrysningstid! Det er det eneste sted, hvor der er mere liberalisme, og resten af ændringsforslagene sætter kun grænser, hvor man næsten ikke kan lade være med at gøre det. Men det gør vi så.

Men det er rigtigt, at vi har begge holdninger i SF, og den ene er altså den, vi bliver nødt til at agitere meget for i dag. Men vi har altså forskellige ændringsforslag, og dem burde selv hr. Jørgen Winther kunne læse.

(Kort bemærkning).

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Jeg har megen respekt for hr. Jørgen Winther, for han er langt mere vidende, end jeg er på det her område. Men alligevel blev jeg lidt ked af at høre det, der blev sagt som svar på et tidligere indlæg: at han forudså, at om nogle år ville kvinder, der har større mulighed for at få brystkræft, så også skulle screenes for det og dermed eventuelt få æg med et sådant arveanlæg sorteret væk, for hvis vi fortsætter ad den linje og i det tempo, ender vi altså med, at mange æg bliver sorteret fra ved en ægsortering, og det er jeg bekymret over, for jeg er bange for, vi hermed knæsætter en ny grundlæggende ideologi i vores samfund: at det kun er de sunde mennesker, der har ret til at leve, der har ret til at »arve Jorden«, og at de, der har nogle skavanker – som f.eks. undertegnede – så kan ryge i skralde-spanden og ikke må betræde Jorden med uværdige skridt.

Det er jeg nervøs for, og jeg tror, det er en fuldstændig fejl retning at styre vores samfund i. Der er nogle samfund, der har forsøgt det tidligere, og det gik galt, og jeg synes ikke, vi skal gå samme vej.

Anden næstformand (Henning Grove):

Fru Henriette Kjær som ordfører.

Henriette Kjær (KF):

Vi har i Det Konservative Folkeparti diskuteret dette lovforslag på mange gruppemøder, og vi er kommet frem til, at vi i høj grad ønsker en lov, der følger de retningslinjer, som vi kender i dag. Og vi har benyttet os af forsigtighedsprincippet, idet vi ikke vil gå længere, end vi kan stå inde for.

Vi ønsker derfor en aldersgrænse for kvinder på 45 år, og det gør vi for at varetage barnets tarv, for på den måde bliver det de sundeste børn, der fødes.

Og vi mener også, at det kun er kvinder, der selv er i hormonbehandling, der skal kunne donere æg. Ifølge lovforslaget vil man have, at kvinder også skal kunne gå ind fra gaden og være donorer, og det er vi imod.

Endelig ønsker vi, at revisionsbestemmelsen udgår – altså det, at man skal tage loven op igen og se på den om 2 år – for vi mener, at det er vigtigt, at man til enhver tid, når man føler det påkrævet, kan tage loven op. Det ved jeg også man kan, selv om der er en revisionsbestemmelse, men vi synes ikke, der er nogen grund til at tage loven op om et par år, hvis der ikke er behov for det.

Vi synes, det er vigtigt at slå fast, at loven beskytter det ufødte barn, og at man i hver paragraf ser på, hvordan det kommende nye menneske vil kunne få en sund opvækst.

Loven er en såkaldt forbudslov, og det betyder, at der sættes grænser for, hvilke behandlingsformer og tidsterminer m.v. der må anvendes, og i Det Konservative Folkeparti finder vi, at det er nødvendigt med sådanne grænser.

Ifølge lovforslagets § 6, stk. 1, gøres det muligt for både infertile og fertile par at blive behandlet efter præimplantationsdiagnostikens metoder. Men præimplantationsdiagnostik – populært kaldet ægsortering – kan kun anvendes i tilfælde, hvor der er en kendt og væsentligt øget risiko for, at barnet får en alvorlig arvelig sygdom, og metoden betyder, at man kan undersøge det befrugtede æg, allerede inden det sættes op i kvindens livmoder, hvilket vil skåne kvinden mod en eventuel ubehagelig abort længere henne i svangerskabet. I dag undersøger man for alvorlige arvelige sygdomme ved moderkageprøver og fostervandsundersøgelser, men først når kvinden er 3-4 måneder henne i graviditeten.

Det må indskræpes, at metoden kun må anvendes ved risiko for alvorlige arvelige sygdomme. Men da der findes over 3.000 kendte arvelige sygdomme, er det op til den enkelte læge at vurdere alvorligheden af den sygdom, som der skal undersøges for, og det vil jo kræve en høj grad af selvjustits, og nogle læger vil måske opleve et pres fra par, der kommer og ønsker en undersøgelse for mindre alvorlige sygdomme.

Det kan derfor synes at være et stort ansvar at pålægge lægerne, og dette ansvar kan kun lettes ved, at der fra politisk hold udarbejdes en positivliste over de sygdomme, der i givet fald skal undersøges for.

I Det Konservative Folkeparti er vi imidlertid bange for, at en sådan liste vil kunne virke uheldigt, idet der vil kunne opstå en række tilfælde, hvor sygdomme muligvis ikke vil komme på listen på grund af ukendskab til deres eksistens, eller fordi kendskabet til sygdommen er så nyt, at den ikke vil kunne nå at komme på en sådan positivliste, inden det bliver aktuelt. Og viser det sig, at lægerne har svært ved at administrere brugen af præimplantationsdiagnostikken, må problemstillingen derfor tages op igen politisk.

Lovforslagets § 6, stk. 2, giver mulighed for genetisk undersøgelse i forbindelse med kunstig befrugtning. Det er altså kun infertile par, der tilbydes denne behandling – modsat præimplantationsdiagnostikken, der også tilbydes fertile par.

Vi kan støtte denne genetiske undersøgelse, da nogle af de par, der er i behandling mod barnløshed, må bruge sæd fra en sæddonor, hvis genetiske egenskaber ikke er kendt, og for at undgå, at der opsættes æg med alvorlige kromosomfejl, mener vi, at det er hensigtsmæssigt, at de befrugtede æg undersøges, inden de sættes op i kvindens livmoder.

Det er dog vigtigt at præcisere, at i Det Konservative Folkeparti ønsker vi ikke en utilsigtet sygeliggørelse og overbehandling af i øvrigt raske par. Det er derfor sundhedsvæsenets opgave at gøre det klart for par, der er i behandling mod barnløshed, at en sådan undersøgelse kun er nødvendig, hvis man har en begrundet mistanke om at få et barn med en kromosomfejl, eller hvis kvinden er over 35 år.

Under behandlingen af dette lovforslag har man fra lægelig side rejst spørgsmålet, om det vil være hensigtsmæssigt at sætte visse grænser for, hvem man skal kunne tilbyde behandling mod barnløshed, og der tales om lægefaglige forhold og sociale kriterier samt ressourcemæssige aspekter.

I Det Konservative Folkeparti er vi tilhængere af, at man sætter visse grænser for, hvem der kan komme i behandling, for vi mener ikke, at man varetager barnets tarv ved at hjælpe i forvejen stærkt belastede personer til at få et barn. Der kan være tale om mennesker, der i forvejen har tvangsfjernede børn, f.eks. narkomaner eller andre misbrugere. Derfor støtter vi Fremskridtspartiets ændringsforslag nr. 54.

Vi støtter også SF's ændringsforslag om nedfrysning af befrugtede æg indtil en vellykket graviditet, dog med en maksimal nedfrysningstid på 2 år.

Der er også andre ændringsforslag, som vi støtter, men som jeg ikke vil kommentere her.

I den konservative gruppe er vi overordnet enige om hovedlinjerne – det er også derfor, jeg har tilladt mig at sige »vi« – men der er selvfølgelig udsving alt efter det enkelte medlems temperament.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er til spørgsmålet om revisionsbestemmelsen:

Vi drøftede det i dag i SF's gruppe, og der var enighed om at opretholde revisionsbestemmelsen, og det vil sige stemme imod det konservative ændringsforslag i det måske meget forfængelige håb, at man vil blive klogere, og det vil så sige, at der kan være en chance for, at man bliver lidt mere opmærksom og ikke bare tumler ud over kanten, således som f.eks. hr. Jørgen Winther og hr. Kørpe Christensen foreslår.

Men nu er jeg lige blevet gjort opmærksom på, at baggrunden for det konservative forslag er, at man simpelthen frygter, at hr. Jørgen Winther har ret i, at hver gang man kommer til en revision, vil der komme noget nyt, som man måske kommer i tanker om at der også lige skal være tilladelse til, at det altså vil medføre en yderligere slækkelse af reglerne.

Så nu ved jeg ikke hvordan det ender med at vi stemmer, men argumentationen har altså gjort indtryk, og jeg vil tage den med i gruppen, for hvis vi i dag kommer til et resultat, som vi ikke er tilfredse med, har vi jo mulighed for at gøre noget ved det ved tredjebehandlingen.

Anne Bastrup (SF):

Jeg kan forstå, at Det Konservative Folkeparti støtter ændringsforslag nr. 54 stillet af Fremskridtspartiet, hvorefter kunstig befrugtning ikke må tilbydes en kvinde, hvis kvinden eller hendes partner er misbruger af narkotika eller alkohol eller lider af en alvorlig psykisk sygdom.

Men har Det Konservative Folkeparti grundigt overvejet, hvem det rent faktisk er, der skal vurdere dette? Og har Det Konservative Folkeparti overvejet, at man dermed giver lægen kompetence til at vurdere ud fra nogle sociale kriterier, og hvordan skal lægen egentlig selv kunne vurdere det? Mener Det Konservative Folkeparti virkelig, at man kan støtte et ændringsforslag af denne karakter?

Man kan godt på et tidspunkt overveje, om der skal være en eller anden form for afgrænsning af, hvem der må få et sådant tilbud, men ændringsforslaget fra Fremskridtspartiet er altså et meget firkantet ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg vil henstille til fru Anne Baastrup at læse det, der står i ændringsforslaget, og ikke bevidst prøve at vildlede dem, der lytter til denne debat, for det er ikke et forslag fra Fremskridtspartiet, men et forslag fra et enkelt medlem, og det er meget vitalt for os at sige, at Fremskridtspartiet står fuldstændig frit med hensyn til de ændringsforslag, der foreligger i dag, og selv om jeg er folketingsmand for Fremskridtspartiet, støtter jeg altså ikke det nævnte forslag.

Det er vigtigt, at vi holder tingene adskilt, og derfor vil jeg bare understrege, at her er det personer i dette Ting og ikke partier, der stiller ændringsforslag og stemmer om dem.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er også om den konservative støtte til det ændringsforslag, der er stillet af et medlem af Fremskridtspartiet om en form for social sortering i forbindelse med kunstig befrugtning:

Også jeg tror, man skal være forsigtig med at bevæge sig ind på den bane, og det vil jeg opfordre De Konservative til at være, og jeg håber, at Det Konservative Folkeparti eller i hvert fald deres ordfører har læst det svar, som ministeren har givet på spørgsmål 34 fra Sundhedsudvalget, og som faktisk klart siger noget om, hvilke regler og hvilke muligheder der er i dag for lægerne med hensyn til at vurdere sundhedsmæssige forhold, som ligger på kanten af spørgsmål af social karakter, for af svaret fremgår det, at de faktisk allerede i dag har en ret vidtgående kompetence i forhold til nogle af disse spørgsmål.

I hvert fald synes jeg, det er et problem at få det generelt skrevet ind i loven, idet der jo historisk set har været en del eksempler på, at stater har brugt sociale kriterier til at forhindre visse mennesker i at få børn, og det har vi også gjort i Danmark, men det har vi altså afskaffet, og jeg synes bestemt, at det ville være uheldigt igen at få det indført i en lov.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Det er også til fru Henriette Kjær, først om revisionen af loven:

Det var faktisk allerede, da lovforslaget blev udformet, en betingelse for Det Radikale Venstre at få indført den revisionsbestemmelse, og grunden til, at vi ville have den indført, var, at vi var meget betænkelige ved præimplantationsdiagnostikbestemmelsen, og det er vi stadig væk.

Med hensyn til det ændringsforslag fra Fremskridtspartiet, som jeg kan forstå at fru Henriette Kjær og hendes parti støtter, nemlig om indførelse af sociale kriterier i lovgivningen her, vil jeg til gengæld sige, at det vil vi godt have lov til at tænke videre over, for vi mener i og for sig, at der kan være meget gode grunde til at sammenligne adoptionsreglerne med de regler, vi har her.

Men vi kan altså ikke stemme for Fremskridtspartiets forslag, selv om vi faktisk selv har været med til at rejse en debat, som vi synes er meget vigtig.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Det er samme emne igen: fru Henriette Kjærs støtte til Fremskridtspartiets ændringsforslag:

Vi har også sympati for tanken, for man kan jo forestille sig, at forældre, der har fået tvangsfjernet deres børn, lynhurtigt derefter bliver hjulpet med en kunstig befrugtning, og det lyder ikke særlig logisk. Men problemet er jo afgrænsningen, og derfor vil jeg spørge fru Henriette Kjær: Når der f.eks. står »alvorlige psykiske sygdomme«, betyder det så, at f.eks. et menneske, der halvandet år tidligere har været tvangsindlagt med skizofreni, men ikke har haft anfald siden, ikke vil kunne få kunstig befrugtning? Altså: Hvor er grænsen?

Jeg synes, det er alt for ukonkret til, at man uden videre kan indføre det i en lov. Jeg ville meget hellere have, at det var lægerne, der i deres afgørelse havde mulighed for at afvise en kunstig befrugtning med nogle af de begrundelser, som de f.eks. kan bruge i forbindelse med abort, hvor de jo også deltager i afgørelsen.

Men hvor sætter vi grænsen? Det er vel ikke en blankocheck.

(Kort bemærkning).

Henriette Kjær (KF):

Først vil jeg sige tak for bemærkningerne, og så vil jeg sige til fru Anne Baastrup, at vi selvfølgelig har tænkt nøje over vores stillingtagen med hensyn til de sociale kriterier. Det er en debat, der sent i behandlingen af dette lovforslag er blevet rejst af nogle læger, men jeg synes, det er vigtigt, at vi signalerer, at vi ønsker visse grænser for, hvem vi skal tilbyde behandlingen.

Og til hr. Duetoft vil jeg sige, at lægerne jo netop har mulighed for afgøre, i hvor svær en grad vedkommende par er belastet af f.eks. en sindssygdom, men at de selvfølgelig kan tillade kunstig befrugtning, hvis de mennesker, der ønsker behandling, er blevet erklæret raske. Længere er den ikke. Det, ændringsforslaget handler om, er jo folk, der er i den situation, at de er syge, medens de ansøger om kunstig befrugtning, og dér anser vi det ikke for at være formålstjenligt, at de bliver tilbudt behandlingen.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Med hensyn til de sociale kriterier, altså betingelserne for at kunne få en kunstig befrugtning, har jeg stillet nogle ændringsforslag, som går på, at der skal anlægges de samme kriterier som med hensyn til adoption.

Vi har før diskuteret betingelserne for adoption i forbindelse med loven om kunstig befrugtning – det gjorde vi i sidste samling – og da var mange af Folketingets medlemmer heroppe på talerstolen og tale for en lempelse af reglerne for adoption. Nu forstår jeg, at der så er et udvalg, der arbejder med det.

Hvis man nu forestillede sig, at de regler blev mere fornuftige, var det så ikke rimeligt, at det var de samme kriterier, der kom til at gælde med hensyn til tilladelse til kunstig befrugtning? Så vil man jo også kunne vurdere, om det er en sindslidende eller en narkoman eller andre med livstruende sygdomme, og om det er fornuftigt, at et nyt menneskeliv skal begynde i den familie.

Så jeg kan da anbefale de medlemmer af Folketinget, som er utilfredse med den lidt bombastiske fremstilling fra Fremskridtspartiets side, at stemme for de ændringsforslag, jeg har stillet, for de går altså på at anlægge nøjagtig de samme kriterier som vedrørende adoption.

(Kort bemærkning).

Jan Kjøpke Christensen (FP):

Fru Vibeke Peschardt, fru Tove Fergo og hr. Duetoft bliver ved med at køre derudad med, at det skulle være et Fremskridtsforslag, De Konservative har ytret ønske om måske at støtte. Jeg vil sige én gang for alle: Det er ikke Fremskridtspartiets forslag; så håber jeg, man forstår det. Det er utrolig vigtigt i hvert fald for undertegnede, at det bliver understreget endnu en gang.

Jeg er ikke tilhænger af det forslag, selv om jeg er i Fremskridtspartiets folketingsgruppe. Det er et forslag fra et enkelt medlem, og hvordan resten af gruppen stemmer, ved jeg ikke noget om. Det ser vi jo med mange ændringsforslag her. Jeg kan jo ikke hænge hele Venstres gruppe op på de ændringsforslag, fru Tove Fergo stiller. Det går jeg også ud fra at Tove Fergo enig i.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er rigtigt, det er vist hr. Kim Behnke, der har stillet det ændringsforslag, og jeg vil lige sige, at jeg i hvert fald selv har anbefalet gruppen, at vi støttede det, ud fra lighedsbetragtningen med adoption.

Jeg synes, at det svar, vi har fået af sundhedsministeren, er alt for ringe til, at vi kan bruge det til noget. Det handler jo bare om, at lægerne jo aldrig vil drømme om ikke at lave en sundhedsvurdering; men det er jo præcis det, lægerne kan føle sig nødt til at undlade at gøre.

Til hr. Bruno Jerups kommentarer til fru Henriette Kjær vil jeg lige sige, at vi jo altså ikke vil sterilisere mennesker, der er sindssyge osv., men børnene tvangsfjernes lige ud af maven på dem, lige ud af maven på dem! Og så er spørgsmålet: Skal vi også ligefrem putte dem ind i maven på dem først? Det er jo sådan noget, man kunne spørge sig om.

Men jeg tror, hr. Peter Duetoft har ret i, at der er for meget usikkerhed om de dér diagnoser, som det også har vist sig med en række andre sundhedsbelastninger – vi ved det fra adoptionerne også – så jeg vil foreslå, at vi mellem anden og tredje behandling tager ministeren i samråd og så bruger den lejlighed til at snakke, selvfølgelig med ministeren, men også med hinden, om, hvordan man kan lave nogle formuleringer, som tilnærmer det til adoptionsbestemmelserne og hjælper de læger, der føler, at det er fuldstændig skørt, at de skal stå og putte

børn ind i maven på nogle mennesker, som de skal fjerne dem fra, så snart de er kommet ud igen.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Nu tror jeg faktisk ikke, det er dagligdagen for psykisk syge, narkomaner og alkoholikere, at de kommer rendende til lægerne for at få kunstig befrugtning. Men den løsning, som fru Margrete Auken fandt på til sidst, tror jeg, vi skal vælge.

Og jeg vil meget kraftigt anbefale, at man ikke stemmer for det her ændringsforslag, for det er alt, alt for firkantet. Det hænger nogle ganske bestemte grupper af mennesker ud, og det er beskrevet på en meget firkantet måde, som gør, at der ikke er nogen retningslinjer i det.

Er man alkoholiker, hvis man drikker ½ glas rødvin om dagen, eller hvor går grænsen? Og hvad er det for en vurdering, der lægges til grund, hvis nu lægen selv er afholdsmænd? Jeg mener simpelt hen, det er en måde at beskrive nogle sociale problemstillinger på, som er alt for firkantet til, at vi kan være bekendt at skrive det ind i en lovgivning.

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

Jeg vil gerne knytte et par kommentarer til hr. Kim Behnkes forslag omkring disse såkaldte sociale kriterier, som han vil have ind i billedet. Jeg er meget modstander af udtrykket sociale kriterier. Vi har i vores betænkning bidrag gjort opmærksom på, at der kan være andre end lægelige kriterier, der kan være afgørende.

Vi mener, at når vi skal revidere loven om to år, så skal vi have gennemtænkt hele dette område, og vi er ikke klar til at tage et så firkantet, bombastisk forslag som det, hr. Kim Behnke har fremsat, og som er støttet af De Konservative.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Bruno Jerup og derefter fru Henriette Kjær, og så agter jeg at gå videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil sådan set godt sige i forlængelse af fru Lindbo Larsens indlæg om, at der kan være andre lægelige kriterier end det rent umiddelbare om, hvorvidt man er i stand til at få et barn eller ej, inde i billedet, at det mener jeg faktisk er fornuftigt. Det er også derfor, jeg er imod hr. Kim Behnkes forslag.

Jeg undrede mig også over den konservative støtte, for som fru Henriette Kjær siger, er det jo sådan, at hvis man er syg, så har lægen jo mulighed for at tage det med i betragtning, alt efter hvad det er for en sygdom. Jeg vil da anbefale, at fru Kjær læser svaret på spørgsmål nr. 34, hvor det jo helt klart defineres, at der er nogle muligheder allerede i dag for at gøre noget af det, som efterlyses.

Jeg mener, at hvis man ikke accepterer det som udgangspunkt, men går over til sådan en veldefineret liste over, hvad det er for nogle personer, der af forskellige grunde ikke kan komme i betragtning, så vil det jo føre til, at man kommer ind på en fantastisk glidebane.

Skal man vurdere det rent nøgternt – om det nu er barnets tarv eller i forhold til den samfundsmæssige skade – så kan det jo undre, at der ikke står i hr. Kim Behnkes forslag, at rygere heller ikke kan komme i betragtning, for det er sådan set dér, hvor der er den største samfundsmæssige skade i forhold til børnene, og det er også dér, hvor det klart ville have langt, langt større effekt, hvis det var sådan, at det var dét, man gik efter. Men sådan noget vil vi ikke drømme om at foreslå, og vi synes også det, der står her, er uhensigtsmæssigt.

(Kort bemærkning).

Henriette Kjær (KF):

Nu henvises der en del gange til det svar, som sundhedsministeren har givet i forbindelse med denne her diskussion, men det har jeg ikke ment var udtømmende, eller det gav ikke svar på de spørgsmål, vi havde stillet om at få sat nogle grænser.

Men jeg er meget enig i fru Margrete Aukens løsningsforslag. Hvis vi bredt kan blive enige om, at vi ønsker nogle grænser på det her område, så synes jeg da, den bedste løsning er, at vi i enighed finder en løsning efter andenbehandlingen, så det vil jeg tage med mig og anbefale min gruppe at vi ser på.

Anden næstformand (Henning Grove):

Fru Vibeke Peschardt som ordfører.

Vibeke Peschardt (RV):

I denne efterhånden lange debat – og vi kan jo også forvente en meget lang afstemningsprocedure bagefter – synes jeg, det er utrolig vigtigt at få sagt, at det, vi behandler nu, er en forbudslov. Det, der regulerer området i dag, er en dagsorden, der forsøgte at stramme op på noget, der

var sat i gang af sundhedsministeren engang i begyndelsen af 1990'erne og reguleret ved nogle vejledninger.

Det er helt klart, at så løs en regulering kan man ikke have på det her område, og derfor er der god mening i at sige: Der er forbud mod manipulation af æg- og sædceller før befrugtning, der er forbud mod kloning, der er forbud mod fosterudvikling over fjorten dage i reagensglas og varmeskab osv., osv., osv. Tre fjerdedele af den her lov er faktisk forbud, og det gælder både det, man ikke må, og det, fru Margrete Auken så udmærket har kaldt for monsterforskning. Det skal selvfølgelig stoppes. Det tror jeg ikke, der er nogen uenighed om – også selv om man kan tillægge det større eller mindre vægt.

Dér, hvor uenigheden i hvert fald i den radikale gruppe er, er specielt i spørgsmålet om præimplantationsdiagnostik – det er § 6 og § 7, og det handler om ægsortering – og jeg ved endnu i dette øjeblik ikke, hvordan den radikale gruppe vil stemme her. Der er forskellige opfattelser af det, men jeg tror at kunne sige, at vi nok vil være relativt restriktive.

Og grunden er, som jeg har sagt ved de to foregående behandlinger af dette spørgsmål, at vi tror – eller jeg tror i hvert fald – det her med præimplantationsdiagnostikken eller ægsorteringen er en glidebane.

Jeg hørte hr. Jørgen Winther i sin ordførertale og også, da han havde ordet anden gang, nævne brystkræft som et eksempel. Det er vel næsten allerede sådan i dag, at man kan undersøge befrugtede æg for, om de mennesker, der kommer ud af dem, vil udvikle brystkræft om et eller andet antal år. Den sikring, der er i § 19 af den her bestemmelse, er efter vores opfattelse ikke god nok. Jeg tror ikke, at hverken dette eller kommende Sundhedsudvalg vil være i stand til at stå imod, når man fra teknikernes side kommer med nye muligheder for at undersøge disse æg for anlæg for forskellige sygdomme, og det vil sige, at det, at man gerne vil hjælpe mennesker med alvorlige arvelige sygdomme, kan udvikle sig til måske flere hundrede sygdomme, og hvor er vi så henne?

Vi har også i vores gruppe haft en lang diskussion om aldersgrænser. I de to første behandlinger, der har været af forslaget, har gruppen faktisk været enig i lovforslaget, som det foreligger; men de fleste af os har ladet os overbevise af sundhedsministeren om, at en aldersgrænse på 45 år vil være det rigtige.

Man kunne starte allerede ved 40-års-alderen; fra den alder falder muligheden for at blive gravid ved IVF-behandling temmelig dramatisk, og jo længere tid der går, falder den endnu mere. Og da vi ved, at der i hvert fald i det offentlige system er op til 3 års ventetid på de her behandlinger, så mener vi godt, at man kan lave den lille begrænsning, der ligger i, at man sætter en aldersgrænse på 45 år, gerne med nogle overgangsregler, og at man derefter ikke mere tilbyder denne behandling. Det er i øvrigt også den retstilstand, der gælder i dag.

Der er enkelte andre ting, som gruppen vil stemme forskelligt til.

Jeg vil godt sige, at revisionsbestemmelsen – det var det, jeg indledte med at sige – er meget vigtig for os, fordi vi mener, at det her område skal følges tæt i de næste to år fra lovens ikrafttræden.

Til slut vil jeg sige, at der er medlemmer i vores gruppe, der går ind for donoranonymitet for alle. Gruppen er spredt på det her lovforslag; men sådan er det også med andre grupper.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Jan Kørpe Christensen som ordfører.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Denne debat er naturligvis, som andre ordførere har været inde på, utrolig svær, og det skulle da ikke undre mig, om mange bliver væk fra salen, når der endelig skal stemmes, fordi det er så svært et område. Så må vi jo håbe, at vi ikke bliver under 90, så der slet ikke bliver vedtaget noget. Dog vil nogle måske håbe på det, og det kunne måske godt være undertegnede.

Men det dér med, at der er forskellige opfattelser, og at det går sådan på kryds og tværs, som det gør i denne her debat, viser noget om, hvordan vi nok mere eller mindre alle sammen har det. Dette lovforslag har været behandlet i lang tid i Sundhedsudvalget, og vi har fået det ene udkast til ændringsforslag efter det andet og bemærkninger osv.

Jeg skal først og fremmest understrege, at Fremskridtspartiet under ingen omstændigheder tilstræber gruppedisciplin, når det drejer sig om etiske spørgsmål. Vi drøfter ikke engang på gruppemøderne spørgsmålet om gruppedisciplin. Selvfølgelig drøfter vi de ting, der ligger i forslaget, og jeg har på vore gruppemøder gennemgået, hvordan undertegnede vil stemme som ordfører til daglig på sundhedsområdet, men derefter er det så op til de øvrige medlem-

mer af Fremskridtspartiets folketingsgruppe, hvordan de stemmer til disse ændringsforslag, som vi her behandler i dag. Men som sagt: Vi tilstræber altså ikke gruppedisciplin.

Jeg vil sige, at med hensyn til den udvikling, som jeg har været inde på tidligere i dag – den teknologiske udvikling på alle områder, også på det område, vi her taler om – kan man slå i bordet, og man kan gøre, hvad man vil: Udviklingen fortsætter. Og lovgivningen kan efter min bedste overbevisning ikke administreres.

Uanset hvad vi i dette Ting går ind for eller går imod, så fortsætter udviklingen til gavn, også til gavn – og jeg vil gerne understrege *også* – til gavn for menneskeheden med hensyn til helbredelse af mange af de svært syge mennesker, vi jo desværre har.

Jeg vil sige, at det med regulering ned i mindste detalje er og bliver noget, som jeg i bund og grund er modstander af, for jeg har ikke forudsætninger – ligesom mange af mine kolleger her i Tinget ikke har forudsætningerne – for at vurdere, hvad der er det rigtige i de ting, forskerne forsker i. Derfor er det bedre som politiker at erkende, når man er nået til det punkt, hvor man må sige: Her må jeg melde fra, her har jeg ikke ekspertise til at vurdere, hvordan den teknologiske udvikling skal være.

Jeg stemmer for nogle af de ændringsforslag, der er stillet – nogle enkelte, skal jeg understrege; stort set stemmer jeg imod alle ændringsforslagene – og det må så komme an på en prøve, hvordan udviklingen vil være fremover. Men jeg kan som sagt ikke i dag med god samvittighed gå ind for at prøve at regulere i mindste detalje, hvad det angår.

For eksempel med hensyn til aldersgrænser for kunstig befrugtning synes jeg, den debat er helt, helt ude på sidesporet, den er helt forfjet. Jeg mener, at vi som folketingspolitikere overhovedet ikke skal blande os i, hvem der ønsker en kunstig befrugtning og dermed graviditet.

Jeg er 100 pct. sikker på, at der i dag er utrolig mange kvinder, der får kunstig befrugtning også uden for landets grænser, og fremover vil der være mange, mange flere, hvis vi sætter en aldersgrænse på. Det synes jeg ville være helt fornuftigt, når man går til ekstremerne, som vi har set, med bedstemødre, der bliver mødre; det er noget, som vi alle sammen, tror jeg, tager afstand fra. Der er ingen, der synes, at det er etisk forsvarligt.

Men hvad vil vi gøre ved det? Der er ikke nogen klare, tydelige regler for, hvordan man

kan stoppe den slags, som vi også ser i dag, og derfor vil jeg ikke under nogen omstændigheder stikke folk blå i øjnene og lade, som om vi politikere kan regulere det her såkaldte – i citations-tegn – marked med hensyn til, hvem der skal være gravide.

Jeg må nok sige, som man jo siger at mange får at høre fra deres ægtefælle: Nok se, men ikke røre! Jeg bliver nødt til at erkende, at vi må se på udviklingen, men vi kan altså ikke under nogen omstændigheder røre den. Vi har ingen muligheder. Vi står magtesløse over for den situation, vi er i i dag, selv om vi inderst inde er enige i, at der sker nogle tåbelige ting med hensyn til udviklingen her.

Jeg tror, at jeg principielt, overordnet, har givet udtryk for min holdning til de ændringsforslag, der foreligger; der kan ikke være nogen tvivl med hensyn til den. Og jeg skal så bare sige endnu en gang, at med hensyn til de ændringsforslag, der er stillet af hr. Kim Behnke, er det således, at det, der hedder nr. 55, kan jeg stemme for, mens jeg stemmer imod hr. Kim Behnkes ændringsforslag nr. 54.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg synes nok, at hr. Køpke Christensens indlæg var præget af lidt for meget ynke. Enhedslisten går selvfølgelig ind for den her lov og for den behandlingsmetode, og vi går i det væsentlige ind for de rammer, der foreslås. Mange har jo sagt, at det er en forbudslov, som fastlægger nogle stramme grænser for, hvad der kan gøres. Deri ligger også, at Folketinget går ind og er medbestemmende over udviklingen.

Så synes jeg, det er lidt beskæmmende, at hr. Køpke Christensens hovedindvending er: Jamen udviklingen er der bare, og vi må simpelt hen følge med som lemminger ud over kanten. Jeg kan altså ikke forstå, at det skulle være et særligt godt standpunkt, hverken når det drejer sig om kunstig befrugtning eller på nogen andre områder i det her land, hvor vi politisk forsøger på at regulere forholdene.

Jeg betragter ikke denne her lovs emne som så meget mere etisk end forholdene for fanger i fængslerne og mange andre emner, som jo også kan kaldes for etiske; men det er nødvendigt, at vi laver nogle rammer, og derfor kan jeg ikke forstå, at hr. Køpke Christensen bare siger: Jamen udviklingen må vi bare følge med.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Det, der fremkommer fra hr. Bruno Jerup, er jo reelt, at vi ikke bare skal springe med på udviklingen. Den holdning har hr. Bruno Jerup og andre, og det er også helt o.k. Men jeg er af den klare overbevisning, at man ikke kan springe fra udviklingen. Der er ingen muligheder for det.

Man kan lave nogle rammer, siger hr. Bruno Jerup; men det, jeg forholder mig til, er, om vi laver nogle regler her, nogle overordnede regler, som ikke kan administreres og reelt ikke vil kunne realiseres. Udviklingen kan hr. Bruno Jerup under ingen omstændigheder stoppe.

Og det vil hr. Bruno Jerup heller ikke, tror jeg, men hr. Bruno Jerup ønsker at sætte nogle rammer, så han bagefter kan vaske sine hænder og sige: Nu har jeg i hvert fald gjort, hvad jeg kunne. Men inderst inde ved hr. Bruno Jerup godt, at det, han står og vasker hænder med, faktisk er noget intetsigende. Det er noget, som ikke i realiteternes verden vil komme til at fungere.

Så hvorfor gøre det? Hvorfor stikke folk blå i øjnene og sige, at det her kan vi gå ind og regulere, når det ikke er tilfældet? Der vil jeg hellere tone rent flag og være ærlig og oprigtig. Det tror jeg man når længst med i sidste ende.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Man kan i hvert fald sige, at hr. Kørpe Christensen konkurrerer med adskillige andre herinde i religiøsitet, nemlig den religion, der tror, at der findes en slags ånd bag ved alting, som hedder udviklingen, som er uden for menneskets rækkevidde, som er uden for vores kontrol, som styrer alting et eller andet sted hen, og som vi ikke har nogen muligheder for at øve indflydelse på.

Det er muligt, at det er hr. Kørpe Christensens grundlag og religion, men jeg er nødt til at sige det, som det er: Det er ikke Enhedslstens. Enhedslstens holdning er, at mennesker naturligvis kan gå ind og bestemme noget af udviklingen. Vi kan sige, hvad vi ønsker, og hvad vi ikke ønsker, og det gør vi bl.a. med lovgivning. Det er også det, vi gør i vores daglige virke, når vi lever i en familie, og når vi er på en arbejdsplads. Overalt hvor mennesker virker og handler, er de med til at definere udviklingen, en del af virkeligheden.

Men jeg kan forstå, at hr. Kørpe Christensen ikke engang tror på, at mennesket er i stand til at bestemme noget om, hvad der skal ske, men

at det styres af sådan en eller anden sort hånd eller ånd bag ved det hele.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil også nok sige, at hr. Kørpe Christensen havde et noget ubehageligt »vi«. Hr. Kørpe Christensen må tale for sig selv. Hvis det er et så nedslående forhold, man har til udviklingen, den menneskeskabte udvikling, at man siger, at det kan vi alligevel ikke gøre noget ved, så vi kan lige så godt bare lade det hele sejle, så tror jeg dog, at de fleste her i Folketinget – så enige og uenige vi ellers måtte være om, i hvilken retning vi gerne vil – vil sige, at det må stå helt for hr. Kørpe Christensens egen regning.

Det er nok vigtigt, at vi gør os klart, at vi snakker om en udvikling, mennesker har lavet; det er ikke evolutionen eller Gud eller sådan noget. Det er noget, mennesker laver, og vi må gøre os klart, at vi selvfølgelig har et medansvar. Og også den, der siger, at vi ikke kan styre udviklingen, påtager sig et ansvar; det skal vi huske. Byen Neutral er lukket, nøglen er brugt, og dér kan man ikke komme ind. Enhver, der stemmer til denne her sag, har et ansvar.

Og så er der altså nogle af os, der mener, at den udvikling, der forløber i øjeblikket, virkelig er en udvikling ud over kanten og ganske forfærdelig, og derfor vil vi gerne være med til at hugge hælene i og prøve at styre os væk fra det, der hedder vild flugt fremad – og det er jo hr. Kørpe Christensens holdning: vild flugt fremad – og så måske styre en lille smule mere hjem.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Hr. Jan Kørpe Christensen gør efterhånden udviklingen til en guddommelig institution som noget, der bare sker; uanset hvad så sker den bare. Men det er jo ikke rigtigt. Udviklingen er styret af mennesker, og det er formodentlig også det, hr. Jan Kørpe Christensen er valgt til af sine vælgere: at være med til at styre udviklingen. Jeg går ikke ud fra, at hr. Jan Kørpe Christensen går ind for anarki, men det lyder jo fuldstændig sådan, når man hører ham heroppefra. Alt er ligegyldigt, fordi det går alligevel sin skæve gang, og derfor behøver vi overhovedet ikke at gribe ind.

Det er simpelt hen for ynkeligt, som flere af de andre medlemmer har været heroppe og sige. Det er for ynkeligt.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg har bare sådan et relativt dumt spørgsmål til hr. Jan Køpke Christensen: Hvorfor har hr. Jan Køpke Christensen egentlig stillet op til Folketinget? Hvis det er sådan, at han har den grundlæggende holdning, at der ikke sker noget som helst, når vi laver en regulering herinde, så det er fuldstændig ligegyldigt, og virkeligheden udenfor kører bare af sted, så forstår jeg det simpelt hen ikke.

Eller er hr. Jan Køpke Christensens opfattelse den, at lægerne overhovedet ikke vil overholde den regulering, vi fastsætter herinde? Hvis det er den opfattelse, hr. Jan Køpke Christensen har af lægerne, så er vi jo ret langt ude.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Jan Køpke Christensen, og så går jeg videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Det er desværre begrænset, hvor mange jeg kan svare i løbet af to minutter. Men at det er ynkeligt – ja, all right, hvis man vil køre den debat-form, at det er ynkeligt at udtrykke sin klare overbevisning, så er det ynkeligt. Jeg mener, det er en helt naturlig ting, at vi som folkevalgte udtrykker vores opfattelse af, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

Jeg er valgt til Folketinget for at få færre love, ikke flere og slet ikke, når det, vi laver, efter min overbevisning er overflødige love, som ikke kan administreres. Jeg synes, det er at pudse sin glorie for meget, når mine kolleger her ligesom vil stå og bestemme, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. Jeg synes faktisk, at glorien efterhånden er så tynd, at den er lige ved at briste; det skal man passe på.

Jeg har intet imod at lave lovgivning. Jeg er med til at lave love her hver evig eneste dag. Dette er det eneste punkt i de 8 år, jeg har været her, hvor jeg siger, at det er omsonst, det nytter intet. Jeg er imod mange ting i den teknologiske udvikling på sundhedsområdet, men jeg mener helt klart, at det her er en overflødig lovgivning, vi laver, fordi udviklingen alligevel fortsætter.

Uanset hvor meget fru Tove Fergo og vi andre banker i bordet og prøver at regulere, så fortsætter den udvikling alligevel, om vi kan lide det eller ej – og der er mange ting i denne udvikling, jeg ikke bryder mig om; det har jeg sagt flere gange – og hvis vi ved det på forhånd,

som jeg er overbevist om, så skal vi ikke lave love om det.

Så kan vi komme med henstillinger om, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. Som jeg sagde tidligere, synes jeg f.eks. ikke, jeg kan anbefale, at bedstemødre går hen og bliver befrugtet og får deres barn, det vil jeg tage skarpt afstand fra, men jeg kan da ikke lave en lov, der forbyder det.

Og hvad med kvinder, der tager til udlandet og bliver kunstigt befrugtet, selv om de er over en vis alder, vil man så forfølge dem retsligt, når de kommer hjem igen? Selvfølgelig vil man ikke det. Og man ved, at det vil foregå, og derfor er det omsonst med al den regulering her.

Anden næstformand (Henning Grove):

Fru Addi Andersen som ordfører.

Addi Andersen (CD):

Dette lovforslag indeholder mange alvorlige etiske problemer, hvilket man kan se af de mange ændringsforslag og høre af debatten.

Vi er vel alle optaget af, at dette lovforslag skal blive så retfærdigt og godt som muligt, men lige meget hvordan slutresultatet bliver, kan det ikke undgå at gribe ind i mange menneskers liv og for nogle komme til at virke uretfærdigt.

Jeg har sympati for Fremskridtspartiets ændringsforslag om en ny paragraf, som fratager nogle bestemte grupper retten til kunstig befrugtning – selv om jeg ikke stemmer for forslaget – for vi taler så meget om barnets tarv, og derfor mener jeg, det er nødvendigt at sætte nogle grænser; men hvilke det skal være, kræver en dyberegående undersøgelse.

For øvrigt finder jeg det i den forbindelse meget forkert, at der er den store forskel på regler og økonomi mellem kunstig befrugtning og adoption. Der burde tilstræbes en samordning af reglerne, da helt urimelige krav ved adoption kan presse barnløse til at få foretaget kunstig befrugtning i stedet for adoption.

Jeg vil ikke gå ind i de enkelte ændringsforslag, men for mit eget vedkommende har jeg besluttet mig til at stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag, da de for mig at se er rimelige, når vi skal have regler på området. Men CD's gruppe vil stemme forskelligt.

Pia Kjærsgaard (DF):

Egentlig tror jeg, at folk, der følger med i debatten, mange gange har svært ved at forstå den megen debat, der har været her om, at nu er fol-

ketingsmedlemmerne frit stillede, fordi det her er et etisk spørgsmål. Jeg synes, at mange af tingene godt kan diskuteres. Hvad er etik, og hvad er almindelig politisk overbevisning, hvor partigrupperne står samlede?

Jeg skal sige, at vi selvfølgelig i Dansk Folkeparti har diskuteret de her forslag, og vi er faktisk så heldige, at vi kan sige, at vi stemmer samlet; men det er, fordi vi mener nøjagtig det samme om disse ændringsforslag. Dansk Folkeparti mener, at der skal være meget vide rammer i denne lov om kunstig befrugtning, men at man alligevel skal forsøge at forhold sig til, hvad vi hver især kan forsvare rundt omkring.

Jeg er helt uenig i det synspunkt, hr. Jan Kørke Christensen gav udtryk for, at det nærmest er fuldstændig ligegyldigt, og nu skal vi bare lade udviklingen løbe. Jeg er enig med de ordførere, der har sagt, at politikerne skal afstikke nogle rammer, som lægerne skal forholde sig til. Sådan er det, og sådan bør det naturligvis være.

Dansk Folkeparti mener ikke, der skal være aldersgrænser, hverken for kvinder eller for mænd. Der er selvfølgelig en naturlig grænse for kvinder, når klimakteriet indtræder; men pudsigt nok har man netop diskuteret meget om aldersgrænser for kvinder og mænd i en periode, i et årti, hvor vi kan konstatere, at befolkningen faktisk holder sig bedre og bedre. Vi er alle sammen mere eller mindre stolte af, at – det føler vi i hvert fald selv – at vi ser yngre ud og virker yngre, end folk gjorde for en generation siden; men alligevel vil man nu sætte nogle grænser for, hvornår folk må få børn. Det er der i hvert fald visse folketingspolitikere, der ønsker, men jeg mener faktisk, det er forkert, at man forsøger at sætte grænser. Folk, som er midt i fyrerne i dag, er jo faktisk langt yngre, end tilfældet var for en generation siden, og det synes jeg også skal med i debatten.

Selvfølgelig skal der være nogle etiske grænser for, hvornår befrugtningen skal tilbydes, og hvor lang tid man kan opbevare æg. Dansk Folkeparti støtter de ændringsforslag, som har en liberal holdning til de synspunkter; men vi skal stadig kunne gå ud og forsvare det, vi har stemt for.

Jeg synes, at den debat, der er taget meget hul på i denne folketingsssamling – også vedrørende andre ting på det rent forskningsmæssige område – er værd at tage. Men jeg synes bestemt også, det er afgørende, at folketingspolitikere har en holdning til tingene, f.eks. at kloning ikke er noget, vi skal gå særlig meget ind for, og at

det ikke er noget, vi skal forsvare eller tilbyde eller tillade – bare for at tage en anden debat end lige netop den, der drejer sig om befrugtning og lignende ting.

Det er vigtigt, at Folketinget afstikker nogle rammer. De skal ikke være for restriktive, for vi må følge med i udviklingen; men vi må ikke bare give los, vi må stadig have en etik og en moral, som vi hver især som folketingsmedlemmer kan leve op til, for det er det, vi er valgt til.

(Kort bemærkning).

Jan Kørke Christensen (FP):

Jeg må lige understrege, at jeg ikke under nogen omstændigheder har givet udtryk for, at udviklingen bare skal have lov til at løbe. Hvis jeg var overbevist om, at vi kunne stoppe udviklingen på visse felter inden for det område, vi taler om i dag, ville jeg gerne være med til det; men jeg er bare 100 pct. sikker på, vi ikke kan stoppe den teknologiske udvikling, og jeg synes, det er naivt at bilde befolkningen ind, at det kan lade sig gøre.

Jeg forstod på fru Pia Kjærsgaard, at hun ikke ønsker nogen regulering, f.eks. med hensyn til, hvem der skal kunne blive gravid. Her ønskede hun ingen begrænsninger, og det er jeg fuldstændig enig i. Så jeg vil bare understrege, at jeg gerne vil være med til at lave reguleringer, hvis jeg er overbevist om, at vi kan føre dem ud i livet; men det kan ikke lade sig gøre her, og det ved man udmærket.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

Jamen selvfølgelig kan det lade sig gøre; hvis det ikke kan lade sig gøre at lave lovgivning, kunne vi jo for så vidt ophæve Folketinget og tage hjem alle sammen. Selvfølgelig kan det lade sig gøre at lave en vis regulering.

Jeg skal i øvrigt sige om det omdiskuterede forslag, der er stillet af hr. Kim Behnke fra Fremskridtspartiet, at det kan jeg godt støtte, fordi jeg synes, det er en fornuftig form for regulering. Der er også andre ændringsforslag, som jeg synes er fornuftige, og hver især må så selv afveje tingene og tage stilling til, hvad man moralsk og etisk kan forsvare at gå med til som lovgiver.

At udviklingen accelererer, at folk kan tage til udlandet og få foretaget nogle ting, og at forskere måske kan gøre nogle andre ting i udlandet, er jo ikke det vi som danske politikere diskuterer i dag. Det er dansk lovgivning og hvordan

den danske lovgivning skal se ud, vi diskuterer, og sådan må det nu engang være, for det er vores ansvar.

(Kort bemærkning).

Jan Kópke Christensen (FP):

Jamen så er det jo, man skal forholde sig til, om man skal lave overflødig lovgivning, hvis man er af den overbevisning, at man ikke kan administrere de love. Jeg er ikke valgt her til Tinget for at lave overflødige love; jeg er faktisk valgt til det modsatte, altså at få fjernet en del af de love, vi har. Det vil jeg stadig arbejde for, så derfor har jeg den holdning, jeg har.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg har nu fem privatister på listen; først fru Sonja Mikkelsen og derefter fru Anne Baastrup.

Sonja Mikkelsen (S):

Jeg synes, det er en meget vigtig lovgivning, vi her har taget fat på. Jeg har sammen med en række gruppefæller stillet nogle ændringsforslag, og jeg skal komme med nogle bemærkninger til nogle af dem og også kommentere nogle af de øvrige ændringsforslag, der er stillet, og som jeg agter at stemme for.

Det første ændringsforslag, jeg vil kommentere, drejer sig om at udvide lovforslagets område, så det dækker al kunstig befrugtning, uanset om det er en læge, der er ansvarlig for behandlingen, eller ej. Det har bl.a. betydning for at forhindre, at man kan lave kunstig insemination og tilbyde sortering af æg efter køn, da det jo er sædcellen, der er afgørende for kønnet.

Jeg tror også, det er vigtigt, at man sikrer, at uanset hvem der står bag den kunstige befrugtning, det kunstige befrugtningstilbud, skal der være pligt til information, også om f.eks. adoption som alternativ. Jeg mener også, det er vigtigt, at de øvrige generelle regler, der lægges op til i forslaget, skal være gældende, uanset hvilken måde den kunstige befrugtning er tilvejebragt på. Det anbefaler Det Ethiske Råd i øvrigt også, og derfor skal jeg anbefale, at man stemmer for ændringsforslag nr. 25 og som konsekvens heraf også for nr. 24.

Ændringsforslag nr. 30 drejer sig om, at kunstig befrugtning kun må tilbydes kvinder, som enten ikke selv kan få børn ad naturlig vej, eller hvis partner er konstateret ufrugtbar eller begrænset frugtbar. Under alle omstændigheder må in vitro-befrugtning kun tilbydes kvinder, som ikke selv er frugtbare, fordi æggets naturlige vandring er forhindret.

Ændringsforslagene nr. 31 og nr. 32 vedrører begrænsningen med hensyn til alder, og det spørgsmål har jo været drøftet på forskellig måde her i salen i eftermiddag. Jeg foreslår, at man går ud fra landets befolknings egne naturlige grænser for, hvornår man holder op med at få børn. 99,5 pct. af alle børn, der bliver født her i landet, er født af mødre, der ikke er fyldt 42 år, og 99,5 pct. af alle børn, der bliver født i dette land, fødes af mødre, hvor faderen er under 46 år. Jeg synes, det er helt naturligt, at vi lader os vejlede af den alder, hvor befolkningen normalt holder op med at få børn, og at det vil være en rimelig og fair grænse at bruge i denne sammenhæng.

I betænkningen er der et ændringsforslag fra SF om, at kunstig befrugtning ved hjælp af mikroinsemination ikke må finde sted. Det ændringsforslag vil jeg gerne støtte, bl.a. fordi man ikke er klar over, hvorfor sædcellerne ikke selv er i stand til at gøre det.

Det næste ændringsforslag, jeg skal kommentere, er også stillet i betænkningen, nemlig ændringsforslag nr. 10, som er stillet af hr. Jørgen Winther. Jeg skal også anbefale det til vedtagelse, fordi det går ud på at bruge de samme regler, som i dag gælder for fosterdiagnostik. Jeg skal også anbefale De Konservatives forslag om, at donation af æg kun må finde sted, når det drejer sig om kvinder, der i forvejen er i in vitro-behandling.

Ændringsforslag nr. 36 er stillet af mig selv og en række gruppefæller og vedrører et barns ret til at kende sit ophav og dermed afskaffe donor-anonymiteten. Det skal jeg selvfølgelig også anbefale af hensyn til det barn, som er et produkt af en donation.

Det næste ændringsforslag, jeg skal kommentere, er nr. 41, som bestemmer, at æg kan opbevares, så længe der er en behandling i gang. Den bestemmelse er skånsom over for kvinderne, fordi den forhindrer påbegyndelse af yderligere hormonbehandling, selv om første og andet og måske også tredje forsøg ikke lykkes. Men når der er kommet et resultat ud af behandlingen, enten fordi den er opgivet, eller fordi kvinden har fået et barn, skal de øvrige æg destrueres både for at forhindre forskudte tvillingefødsler og for at understrege, at når kvinden først har fået et barn som følge af denne metode, er hun jo ikke længere barnløs.

Jeg skal spørge formanden, om jeg kan kommentere yderligere et enkelt ændringsforslag.

Anden næstformand (Henning Grove):

Ja, kort.

Sonja Mikkelsen (S):

Det er ændringsforslag nr. 45, som flere har været inde på, at de er interesserede i at stemme for.

Ændringsforslaget vedrører informationskravene og de samtykkekrav, der bør stilles i forbindelse med en kunstig befrugtning. Her skal jeg, bl.a. til oplysning for hr. Bruno Jerup, som var usikker på det, oplyse, at det ikke vedrører ophævelse af anonymitet, men at det skal sikre, at der ikke er nogen kvinder, der får tyvstjålet de æg, som er taget ud til eget formål, så de kan blive brugt som donor – eller at en mand, der afgiver sin sæd til eget formål, ikke får tyvstjålet noget af sin sæd til donorformål. Der skal altså ligge et konkret samtykke til at være donor.

Anne Baastrup (SF):

Det er et ret svært lovforslag, og jeg kunne egentlig godt have ønsket, at jeg var startet med at sætte mig ind i det for et års tid eller et par år siden; men det er jo ikke altid, man kan nå alting.

Antallet af mennesker, der af den ene eller den anden grund har vanskeligt ved at få børn, er steget, og der er vel næppe nogen, der er uenige i, at det i vidt omfang skyldes ydre miljømæssige påvirkninger. Dårligt arbejdsmiljø påvirker eksempelvis mænds fertilitet, eller man kan måske sige det omvendt: De økologiske landmænd kan påvise stor fertilitet. Problemet er altså, sådan som jeg ser det, delvis menneskeskabt, og kan vi afhjælpe det, skal vi derfor gøre det.

Jeg stemmer derfor imod mit partis ændringsforslag om totalforbud mod kunstig befrugtning uden for kvindens krop, og ej heller det subsidiære forslag kan jeg støtte. Det må være kvindens ret selv at vælge, om hun vil lægge krop til denne afgørende behandling. Men naturligvis skal vi passe på. Forskningen er jo skruet sådan sammen, at den går meget langt i retning af forsøg, også på den område, medmindre vi sætter nogle hegnspæle op. Jeg vil derfor kraftigt opfordre til, at man stemmer for de forslag, der på den ene eller anden måde begrænser forsøg af forskellig karakter, herunder ægsortering. Der er mange bud på, hvordan det kan ske, og jeg vil støtte dem alle i et håb om at få indsævret vejen til udøvelse af racehygiejne, som ligner snublende nær.

Når man efter flere års forgæves forsøg på at få et barn ad naturlig vej beslutter sig for at gå til lægen, er det utrolig vigtigt, at man i denne situation får en grundig vejledning om risikoen ved den kunstige befrugtning. Jeg må derfor opfordre alle medlemmer til at støtte forslaget om tvungen vejledning herom; til orientering er det ændringsforslag nr. 45, som fru Sonja Mikkelsen netop omtalte. Jeg forventer også, at justitsministeren – når han har grundet over Adoptionsudvalgets forslag – vil komme til den erkendelse, at 99,9 pct. af de mennesker, der søger tilladelse til adoption, er helt almindelige, fornuftige mennesker, som skal have en værdig behandling. Jeg kan se, at ministeren nikker, så jeg glæder mig til at se et resultat til næste efterår.

Spørgsmålet om donorerers anonymitet er et andet hovedspørgsmål, og jeg vil her støtte anonymiteten. Jeg er ikke blevet overbevist af argumenterne for at ophæve den, hverken helt eller slet ikke delvist, da der ligger en helt besynderlig sondring i opdelingen mellem enlige og samlevende.

Til sidst vedrørende spørgsmålet om aldersgrænser: Der er flere ændringsforslag fremme. Jeg vil stemme imod alle alderskriterier, idet jeg i stedet lægger vægt på lovforslagets afgrænsning, hvor det skal være den naturlige, aldersbestemte afslutning på kvindens frugtbarhed, der sætter grænsen. Min argumentation herfor er, at vi må kunne stole på lægernes evne til at vejlede forsvarligt om risici ved kunstig befrugtning og – som noget meget vigtigt – stole på folks egen evne til at vurdere deres ønske om at få et barn.

Argumentet om hensynet til barnets forsørgelse og opvækst er for mig at se udtryk for en formynderisk holdning, som jeg ikke kan lægge stemme til. Der er fordele ved ældre forældre, der er fordele ved unge forældre, og det skal ikke være os her i Folketinget, der skal afgøre, hvem der er bedst. Så vidt jeg kan forstå på de svar, vi har fået, klarer naturen i øvrigt selv alderskriteriet. Det er simpelt hen meget svært at blive gravid, når man er over ca. 40 år.

Afslutningsvis vil jeg sige, at jeg håber, vi får vedtaget dette lovforslag i denne samling. Det er en forbudslov og intet andet end en forbudslov, og nogle af os vil gerne gå videre og forsøge at få lagt nogle flere forbud ind; men vi skal have forslaget vedtaget, fordi vi skal have lagt nogle rammer for kunstig befrugtning.

Jeg vil samtidig opfordre Sundhedsudvalget til at sikre, at vi rent faktisk får taget hul på den

debat, fru Tove Fergo har startet om en eller anden form for godkendelse af mennesker, der ønsker kunstig befrugtning i de situationer, hvor lægen af etiske grunde ikke mener, han kan forsvare det. Derfor vil jeg opfordre indenrigsministeren til at se positivt på fru Tove Fergos ændringsforslag, skønt jeg selv vil stemme imod dem.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Det er et vanskeligt lovforslag, som mange allerede har sagt. Det handler jo om, hvorvidt mennesker fortsat skal kunne produceres i et laboratorium, og om der stadig skal kunne foregå en overproduktion med henblik på destruktion. Jeg er nødsaget til at udtrykke det så skarpt for at trække linjerne helt klart op, for når vi taler om alle disse mange paragraffer af den ene og den anden art og om ændringer osv., er det nødvendigt at fastholde: Hvad er det egentlig, det her drejer sig om?

Livet, det helt enestående, unikke menneskeliv, begynder ved undfangelsen. I undfangelsesøjeblikket bliver det enkelte menneske til med alle sine spirende muligheder, og de muligheder ligger kun gemt i det ene menneske. Ved at foretage befrugtningen i et laboratorium berøver man mennesket retten til at blive undfanget ad naturlig vej som frugten af to menneskers kærlighed til hinanden. Et menneske må aldrig blive reduceret til et produkt af biologiske teknikker, og for at forhindre en sådan tingsliggørelse af mennesket skal alle former for udtagning af æg og sæd med henblik på kunstig befrugtning standses.

Menneskelige æg må heller ikke udtages med henblik på forskning. Der er således for mit vedkommende ikke tale om et forbud mod forskning på sædceller. Men kan der ikke opnås et flertal for et sådant totalt forbud mod udtagning af menneskelige æg og sædceller – og jeg er klar over, at det kan der ikke – er det nødvendigt at regulere dette område.

For det første har samfundet en forpligtelse til at sikre barnet en så god og tryk opvækst som muligt, når der med samfundets tilladelse på så kunstig vis gribes så dybt ind i den menneskelige skabelsesproces, som tilfældet er ved kunstig befrugtning. Derfor har jeg stillet et ændringsforslag, som går ud på, at der skal stilles krav om et fast samliv af mindst 5 års varighed.

For det andet – og det er noget af det, der har været diskuteret meget her i eftermiddag – er

det af afgørende betydning for en god og tryk opvækst, at forældrene ikke lider af nogen livstruende sygdomme, og at der er ordnede sociale forhold. Det foreslås derfor i nogle ændringsforslag, jeg har stillet, at par, som ønsker kunstig befrugtning, skal godkendes, og at godkendelsen skal ske på grundlag af en samlet vurdering af parrets helbredsmaessige og sociale situation. Godkendelsen skal i øvrigt så vidt muligt ske efter samme retningslinjer og samme procedure, som er gældende i forbindelse med adoption. Det må på lidt længere sigt være hensigtsmæssigt at harmonisere regelsættet således, at der gælder de samme vilkår med hensyn til alder, ægteskabelig status m.v., hvad enten der er tale om adoption eller kunstig befrugtning.

Jeg har stillet nogle andre ændringsforslag, f.eks. om, at det skal være en betingelse for at få kunstig befrugtning, at parret ikke har andre børn. Jeg ønsker heller ikke – og derfor støtter jeg SF's ændringsforslag – at man skal kunne nedfryse æg med henblik på forskning. Jeg ønsker i virkeligheden overhovedet ikke, at der skal kunne nedfryses befrugtede æg, da jeg mener, det er et begyndende menneskeliv, man dermed fryser ned. Hvis der er for mange af dem, destruerer man dem jo rask væk bagefter, og den situation ønsker jeg ikke det danske samfund og den danske befolkning skal komme i.

Der er en paragraf i lovforslaget, der går ud på, at man godt må importere befrugtede menneskelige æg. Jeg mener, det er underligt, at der ikke også er en paragraf, der forbyder at eksportere menneskelige æg, så derfor har jeg stillet et ændringsforslag om det.

Og endelig – hvis jeg lige må gøre mig færdig – mener jeg, det er yderst vigtige spørgsmål. Det er et yderst følsomt emne, og det griber dybt ind i vores etik og det livsgrundlag og de livsværdier, mange mennesker bygger deres tilværelse og livssyn på. Jeg mener derfor ikke, der skal gives sundhedsministeren nogen bemyndigelser. Tingene må frem i Folketinget, og hvis man ikke kan acceptere det, hvis arbejdet er for stort og for kompliceret, må reglerne som et minimum forelægges Folketingets Sundhedsudvalg, efter at man har hørt Det Etske Råd.

Vi behandler i dag spørgsmålet om det mest eksistentielle, mest livsnødvendige og helt enestående: tilblivelsen af mennesker. Skal den foregå i laboratorier, eller skal den foregå i et kærlighedsfavntag? Det er det, Folketinget skal tage stilling til.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil sige til fru Tove Fergo, at vi må altså stemme imod en række af Tove Fergos ændringsforslag. Det skyldes ikke, at det er meget godt at have noget som en buffer henne på fløjen – det kan der selvfølgelig godt være grund til, det kan nogle gange være meget rart – men det er faktisk, fordi jeg er ravende uenig.

Jeg synes, fru Tove Fergo ser alt for isoleret på celler i stedet for at fortælle historier. Når vi f.eks. siger i et af vores brandslukningsændringsforslag, som jeg kalder dem, at abort er mere forsvarlig end ægsortering og mere etisk forsvarlig, mener vi dermed, at man i de situationer har lov til at foretage en abort, blot man ved, hvad man gør. Jeg har selv været meget bekymret over, at man flytter denne sortering af mennesker, som en abort trods alt er, væk fra alarmfeltet og over til at være noget, man kan gøre næsten uden at fortrække en mine.

Der skal altid fortælles historier, når vi har med etik at gøre, for det er af de historier, vi kan skønne og vurdere, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. Men jeg synes egentlig, fru Tove Fergo unddrager sig det og bliver mekanisk i sin beskrivelse af, hvad det her drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Jeg vil nødig have skyld for at være mekanisk og ikke fortælle historier; men min holdning er ganske enkelt den, at jeg overhovedet ikke mener, det skal være tilladt med kunstig befrugtning. Hvis nogle mennesker ikke kan få børn på naturlig vis ved naturmetoden, så må de adoptere et barn, og i den forbindelse mener jeg, vi skal se på adoptionsreglerne. Det har vi diskuteret tidligere, og det er stadig min holdning.

Fru Margrete Auken kom ind på abort osv. Jamen jeg er også imod fri abort, så der er helt sammenhæng i mit livssyn. Jeg mener faktisk det, jeg sagde, altså at det enkelte menneskeliv er noget helt unikt og noget ganske særligt, og at det begynder ved undfangelsen.

Sidst vi havde debatten herinde, talte jeg en del om, hvornår sjælen bliver til. Jeg mener, det sker i undfangelsesøjeblikket. I det øjeblik skabes noget ganske særligt, et helt enestående menneske, og vi skal ikke begynde at jonglere rundt med disse mennesker og fremstille flere, end der er brug for, med henblik på destruktion eller forskning. Vi skal heller ikke foretage aborter,

for vi må være ansvarlige for vores liv og være klar over, at det er et nyt menneskeliv, vi sætter på spil ved vore handlinger.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu var det jo i sin tid SF og VS, der fik skabt stemmeflerhed for, at det kunne slås fast, og at vi skulle tage udgangspunkt i, at livet begyndte ved undfangelsen.

Personlig er jeg meget stærk modstander af abort; men jeg er også tilhænger af fri abort, for livet er altså meget indviklet. Som præst burde fru Tove Fergo vide, at vi ustandselig sidder i rådgivningssituationer, hvor vi er nødt til at lytte og fornemme, og jeg har været med til at råde til abort, selv om jeg personlig ikke kan døje det, fordi det var det etisk forsvarlige i den situation.

Men da vi i sin tid tog den beslutning, var det for at sige: Der er ikke frifelter her, alarmklokkerne skal i gang med det samme. Det er selvfølgelig meget fornuftigt at fastholde, at det stadig er kærlighedsakten mellem mand og kvinde, der er ganske afgørende for et barns tilblivelse; det er bare for historikkens skyld, at jeg tager det med. Men jeg vil godt sige til fru Tove Fergo, at jeg mener altså, at man skader en sag ved at blive så stålfast i principperne, at man ikke kan høre, at tingene kan være meget, meget vanskelige indimellem. Grundtvig siger det et sted på denne måde:

»Da skal man forskel kende
på solskin og på lyn,
skønt begge de kan brænde
og skabe klare syn.
Thi, som fornuften giver,
det ene lys opliver,
det andet slår ihjel.«

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

I virkeligheden er det jo en lidt underlig udtalelse, fru Margrete Auken fremsætter. Fru Margrete Auken siger, at man ikke må være så stålfast, man skal kunne gå på kompromis, og at det er dét, der ligger i det. Jamen hvis man nu er af den overbevisning, at det at foretage en abort eller destruere et befrugtet menneskeligt æg er det samme som at slå ihjel, er man nødsaget til at være stålfast. Så kan det ikke nytte noget, at man skal gå på kompromis for at finde en eller anden salomonisk løsning. Det må være enten-eller, hvis det er éns overbevisning, og det er jo netop også derfor, vi har talt så meget om, at

Folketingets medlemmer er frit stillet i denne sag, fordi det er et spørgsmål om, hvad man tror er rigtigt og forkert. Og her er det altså min overbevisning, at man slår et menneske ihjel, når man foretager en abort, og at man slår et menneske ihjel, når man destruerer et befrugtet menneskeligt æg.

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Tak til mange gode kolleger for en god belysning af det fremsatte lovforslag.

Jeg synes især, der er god grund til at fremhæve ændringsforslagene fra fru Tove Fergo og fra Socialistisk Folkeparti. Barnløshed er et stort problem for mange mennesker. I dag er det mest et psykologisk problem, og det bliver et større og større problem, jo flere måder man kan løse det på, og jo mere folk føler sig forpligtet til at underlægge sig behandlingsmetoder for at komme ud over problemet.

I gamle dage var det et spørgsmål om at sikre pensionen og sørge for, at der var nogle, der kunne forsørge én, når man blev gammel. Det er vi kommet ud over, og derfor mener jeg, at når vi taler om barnløshed i dag, kan vi ikke komme ud over den ved at manipulere med mænd eller kvinder eller begge dele. Vi skal i stedet sørge for, at adoptioner kan gennemføres lettere. Der er millioner af børn verden over, der savner et trygt hjem, og de kunne sagtens komme til danske familier, hvis man ville lette mulighederne lidt. Det virker som en voldsom luksus, at vi bruger eller vil bruge milliarder på forskning, udvikling og behandling i de kommende år, når der er så store problemer lige uden for vores egen dør.

Vi skal også gøre det lettere for børnene ved at føre en aktiv miljøpolitik og en aktiv arbejdsmarkedspolitik, som medfører, at folk bevarer deres sundhed. Der er vel ikke mange af os, der har levet vores liv uden i den nærmeste omgangskreds eller måske endda i den nærmeste familie at omgås med folk, der har problemer med at få børn. Der findes såmænd nok også nogle herinde, og på den måde adskiller vi os ikke fra den omgivende verden. Men for mit vedkommende gælder det ikke om at fare og flintre rundt eller sætte andre til at fare og flintre rundt for at komme på den rette hylde. Man skal selv gøre hylden til den rette. Det synes jeg bør være den rigtige indstilling for at få et godt og dejligt liv.

Det, der bekymrer mig ved ændringsforslagene og forslagene om ægsortering, er, at vi der-

med tingsliggør mennesket. Vi gør mennesket til en ting, man kan handle med, hvor man kan vælge at sige: Du duer ikke, du er ikke god nok, og du er heller ikke god nok, men du er god nok! Det synes jeg er ubehageligt. Vi har en gammel dansk popmelodi, hvor omkvædet starter med ordene: Hvem du end er, så velkommen til verden! De ord dækker mit livssyn, for vi skal ikke udsættes for sortering tidligt i vores liv.

Jeg har ikke tid til at gennemgå de mange ændringsforslag i detaljer; men når vi skal stemme, vil nøglen for mig være, at det vigtigste af alt for mig og det, der har været det vigtigste i mit politiske virke, er at bevare livet. At være imod dødsstraf, imod abort, imod medlidenhedsdrab og imod at smide befrugtede æg ud er et nøglepunkt i mit politiske univers.

På samme måde skal skabt liv bevares. Det skal det, hvad enten det er et befrugtet æg, der holdes i live i en mor eller i en dybfryser; vi skal ikke smide børn i skraldespanden på den måde. Derudover vil jeg sørge for at stemme sådan, at jeg begrænser brugen mest muligt.

Det særlige ændringsforslag, der går ud på, at man skal betale, synes jeg er rimeligt. Det virker mærkeligt på mig, at vi ikke har råd til at nedbringe ventelisterne, men at vi har råd til at lave sådan nogle kostbare indgreb, som der er tale om her. Det er ikke sygdom; det er en måde, hvorpå folk vælger at ændre deres liv. Det må de selv betale for, og jeg kan støtte det ændringsforslag, der ligger om det.

Der har været snakket meget om, at vi ikke kan stoppe teknologiudviklingen; her drejer det sig om at bruge de kræfter, den menneskelige viden, ikke på at udfinde nye måder at få børn på, nej, det gælder om, at vi får løst kræftens gåde, at vi får løst gåden omkring aids. Der vil vi hjælpe mange mennesker og så lade forskerne bruge deres kræfter dér.

Der er teknologi, der ikke er blevet udnyttet; der er steder, vi stopper. Vi har netop for et par dage siden set en international traktat om forbud mod brug af krigsgasser gennemført. Og det er den rigtige vej at gå; der er ting, der er så dårlige, at vi ikke behøver at give dem videre til kommende generationer.

Derfor vil jeg også støtte alle former for en skrap teknologivurdering af alle de nye metoder, der er. Selv om jeg er modstander af dem, skal folk vide, hvad det er, der sker. Det har vi behov for. Der skal ikke stikkes noget under stolen; det ville være uhæderligt.

Hans Peter Baadsgaard (S):

Som andre har udtalt, synes jeg også, vi har haft en god og meget interessant debat om ændringsforslagene og i nogen udstrækning om lovforslaget. Jeg håber, at vi får et sådant lovforslag, at vi ved tredjebehandlingen kan få vedtaget rammerne for kunstig befrugtning.

Jeg er medforslagsstiller til en række ændringsforslag; dem skal jeg ikke gennemgå her, men trække to frem. Jeg er medforslagsstiller til et forslag, der begrænser antallet af børn, som en donor må sætte i verden. Det synes jeg man skal overveje. Jeg synes, man savnede det i ministerens forslag, og jeg synes, at det er både etisk og også praktisk rigtigt at sætte en begrænse for, hvor mange halvsøskende, endda anonyme, det skal være tilladt at man sætter i verden.

Det var det ene, som jeg håber at Folketingets flertal vil støtte.

Det andet forslag og det, der ligger mig mest på sinde, er ændringsforslag nr. 29, hvori der står, at kunstig befrugtning kun må tilbydes kvinder, som er gift, eller som lever sammen med en mand i et ægteskabslignende forhold. Hr. Jørgen Winther har et lidt mere restriktivt forslag, som jeg for den sags skyld godt kan støtte; det går ud på, at der skal have været 3 års samliv, for at man kan være sikker på, at der er et sådant samlivsforhold.

Men det, det drejer sig om, og det, der er det helt afgørende i de ændringsforslag, jeg har stillet sammen med to andre fra mit parti, er barnets tarv. Vi opererer i denne sal og i mange andre sammenhænge med barnets ret til at have en far og en mor. Vi har mulighed for her at sætte regler, så vi bedst muligt lever op til det.

Det kan ikke altid lykkes i menneskelig adfærd at sikre et barn en far og en mor, men jeg synes, at når vi herindefra skal lave regler for en virksomhed, skal vi nærme os det naturlige så langt som muligt. Det er nu en del af vores familieliv, det er en del af vores menneskesyn, det er en del af barnets hele opvækst, at barnet har en far og en mor. Derfor håber jeg, at et flertal her i Folketinget vil være med til at stemme det ændringsforslag igennem eller et af de andre, som sætter regler for, at kunstig befrugtning gives til en mand og en kvinde.

Dette ændringsforslag skal ses sammen med ændringsforslag nr. 45, hvori der bl.a. står, at det par, der vælger denne metode til at få børn, begge to – selvfølgelig moderen, men også den samlever, der ad kunstig vej nu gerne vil sætte

et barn i verden sammen med kvinden – skal forpligte sig til moralsk, økonomisk og juridisk, at det så er deres barn, og at de har de samme forpligtelser over for det, som hvis et par sætter et barn i verden på naturlig vis.

Jeg håber, at vi kan få de to ting fastslået, og at vi får vedtaget et godt lovforslag ved tredje behandling.

Klaus Hækkerup (S):

Når jeg tager ordet nu, er det selvfølgelig for at appellere til de mange medlemmer, der er til stede i salen, og de mange medlemmer, der lytter til debatten på deres værelser ved højtalerne, om at stemme for det ændringsforslag, jeg har stillet til det af ministeren fremsatte lovforslag.

Det drejer sig om ændringsforslag nr. 40 til § 14, og forslaget går ud på, at befrugtede, nedfrosne æg skal tillades opbevaret i en periode på indtil fem år, men sådan at der ikke derudover kan gives nogen dispensation. Den foreslåede femårsgrænse vil åbne mulighed for, at kvinden eller parret kan få flere børn inden for en årrække i forbindelse med den samme ægudtagning.

Hvis ikke et sådant ændringsforslag vedtages, tvinges kvinden til flere behandlinger, hvis hun ønsker at få flere børn. Vi ved, at en udtagning af æg af en kvindes livmoder er et indgreb, som er både fysisk og psykisk belastende, og antallet af sådanne indgreb bør derfor søges reduceret mest muligt. Det er præcis det, mit ændringsforslag går ud på.

Jeg vil godt sige, at jeg ikke synes, der er nogen bæredygtig argumentation for en anden aldersgrænse. Argumentet for etårsgrænsen synes at være, at det er det, man plejer. Men vi er for længst forbi den tid, hvor dette område er et område, hvor man gør, som man plejer.

Argumentet for toårsgrænsen synes at være, at så kan man nå at få to børn, hvis man altså skynder sig. Men det er da uhensigtsmæssigt at tvinge familier, der måske gerne vil have to år imellem børnene, til for at undgå en yderligere ægudtagning så kun at have et år imellem børnene. Forslaget vil efter min mening også give en bedre livsrytme og bedre opvækstvilkår for de pågældende børn. Vi kan jo lige så godt tage konsekvensen fuldt ud af de muligheder, der er.

Så vil jeg godt understrege, at det jo ikke er noget specielt for Danmark. Vi ved, at grænsen i England og Frankrig er på fem år, og vi ved, at den i Norge er på tre år. Så det ændringsforslag, jeg har stillet, er altså i god overensstemmelse

med det, vi ser i et par af de store europæiske hovedlande.

Endelig skal jeg gøre opmærksom på, at der ikke med det ændringsforslag, jeg har stillet, åbnes for nogen dispensationsmulighed. Baggrunden herfor er, at kvaliteten af de befrugtede æg angiveligt – og angiveligt siger jeg, for det er de oplysninger, jeg har fået – falder efter fem års nedfrysning. Derfor ingen dispensationsmulighed og derfor en henstilling til Folketingets medlemmer om at vedtage dette ændringsforslag.

Sundhedsministeren (Birte Weiss):

Jeg synes, det på mange måder har været en tiltalende debat, vi har haft her i dag. Tiltalende, fordi den stort set har været befriet for skråriskerhed. En debat af den type, hvor man forholder sig spørgende, søgende og lyttende. Men det er der bestemt også al mulig grund til, når man beskæftiger sig med spørgsmål af denne karakter.

Jeg opfattede debatten sådan, at man meget langt hen ad vejen siger: Vi vil ikke vende ryggen til den videnskabelige udvikling. Men så føjer man samtidig til: Det, vi vil, er, at vi vil godt være med til at hjælpe naturen lidt på vej.

Det er jo lige præcis dér, det vanskelige begynder, for hvornår hjælper vi naturen på vej, og hvornår begynder man at manipulere i utiladelig grad med det, der er nogle grundlæggende vilkår for menneskelivet?

Det er jo tydeligt fremgået af debatten her i dag, at dér sætter vi vores grænser en smule forskelligt. Jeg siger med vilje en smule forskelligt. Jeg mener nemlig ikke, at der, når det kommer til stykket, er ret mange her i salen, hvor forskellen på synspunkterne er milevid.

Dermed har jeg også distanceret mig fra det udtryk, som fru Margrete Auken brugte, nemlig at vi tumler ud over kanten. Dette lovforslag – som jeg ikke engang vil tage æren for, for jeg har arvet det fra min forgænger, fru Yvonne Herløv Andersen, og har stillet nogle få ændringsforslag til det – dette forslag er ikke at tumle ud over kanten. Det er tværtimod at forsøge at sætte nogle grænser dér, hvor vi mener det går hen og bliver en utiladelig manipulation med menneskelivet.

I al optagetheden af ændringsforslagene synes jeg også, det er vigtigt at fastholde det, som er hovedsigtet, og som jeg synes fru Lindbo Larsen glimrende redegjorde for i sin ordførertale. Der er f.eks. tale om her, at vi for første

gang får et ultimativt forbud imod menneskelig kloning. Det vil sige, at det ikke vil være muligt at fremstille kopier af det samme individ. I betragtning af, hvor stor opmærksomhed der har været om muligheden for at lave kopier af dyr, synes jeg, at det, at vi her får det endeligt og ultimativt forbudt i forbindelse med mennesker, er værd at notere sig ved en debat som den, vi har i dag.

Der er også tale om forbud mod genmanipulation. Der er tale om forbud mod deling af æg, som bliver anbragt i forskellige kvinder, så forskellige mødre kunne føde tvillinger.

Der er en lang række ting, som andre har været inde på her, men jeg vil blot nævne dette som nogle af de helt grundlæggende ting, fordi det er første gang, vi på dette område får skabt det, som jeg vil kalde nogle færdselsregler, som læger skal følge på området. Derfor distancerer jeg mig fra udtrykket »tumle ud over kanten«.

Derudover vil jeg godt kommentere et par af de ting, der har spillet en særlig rolle i debatten. For det første spørgsmålet om aldersgrænser. Man kan selvfølgelig altid diskutere, hvor aldersgrænsen skal ligge. Det er jo klart fremgået af diskussionen om aldersgrænser for mænd, at det ikke har noget for sig her i Folketinget, så det vil jeg ikke gå ind på her, selv om jeg tidligere selv har været optaget af den problemstilling.

Men så aldersgrænsen for kvinder. Det, vi gør i forbindelse med det ændringsforslag, jeg har stillet, er, at vi simpelt hen lovfæster det, der står i den vejledning, som Sundhedsstyrelsen har lavet. Det vil sige, at det ikke er en ny, restriktiv grænse; det vil sige, at det, vi gør i forvejen, kan vi lige så godt skrive ind i loven.

Jeg synes, det er en fornuftig måde at gribe det an på, og det siger jeg også lidt i lyset af, at vi jo ikke rigtig med sikkerhed kan sige, hvad der kunne være muligt om fem år eller om ti år, og derfor er denne grænse efter min opfattelse fornuftig at sætte.

En anden ting, jeg godt vil kommentere, er dette med at kende sit genetiske ophav – det er sådan, det bliver udtrykt – altså ønsket om, at man skulle ophæve anonymiteten i forbindelse med disse ting.

Det forslag er jeg meget lidt sindet for, og det vil jeg godt begrunde. Jeg mener nemlig ikke, at der er tale om potentielle fædre i forbindelse med kunstig befrugtning, men om leverandører af biologisk materiale, og med det udgangspunkt falder en række af de argumenter, der har været fremført, også om antallet af børn, som

man kunne være leverandør til – nu henviser jeg så til hr. Hans Peter Baadsgaards indlæg – det falder simpelt hen væk, fordi det alene er at yde en slags hjælp til selvhjælp, der sker på det her område; det er ikke et faderskab, der bliver grundlagt.

Så er der flere, bl.a. hr. Bruno Jerup, der har været inde på muligheden for, at der kunne laves en udtømmende liste over de sygdomme, som man skulle have med i overvejelserne, når der skal laves præimplantationsdiagnostik.

Til det vil jeg godt for det første sige, at det jo ikke er sådan, at man kan lave en liste én gang for alle, for der vil være tale om, at der sker en udvikling, som man som videnskabsmand eller som læge er nødt til at forholde sig til.

Derfor er det efter min opfattelse helt afgørende, at man følger dette område meget, meget nøje. Jeg siger det også for at understrege, at i nogle tilfælde, hvor vi taler om alvorlige arvelige sygdomme – og hvor jeg er helt enig i, at det absolut skal begrænses til det – kan forekomsten jo være forskellig i forhold til den enkelte familie, sådan at det kan være alvorligt i den ene familie og ikke alvorligt i den anden.

Samtidig vil jeg også godt sige – og dér er jeg så ovre i revisionsparagraffen, men det har direkte adresse også til det, hr. Bruno Jerup var inde på – at det vil være helt oplagt, og det vil blive sat i værk, når loven er vedtaget, at der sker en registrering af alle kunstige befrugtninger. Det vil være sådan, at man helt nøje skal kunne give svar på: Hvem indgår i det? Hvor mange børn kommer der ud af det? Hvad var barnets fødselsvægt? Jeg nævner bare nogle eksempler – men sådan at vi simpelt hen får mere hold på, hvad det rent faktisk er.

Når jeg godt vil trække det frem her, er det ikke, fordi man har forsømt det hidtil, men først og fremmest, fordi det efter min opfattelse vil være vigtigt, at vi får en ajourført viden i forbindelse med denne revisionsparagraf.

For det andet er der så det med præimplantationsdiagnostikken. Også dér er det vigtigt – og det er så et svar til hr. Bruno Jerup – at der bliver lavet en liste over, hvilke sygdomme der skal undersøges for, så vi fuldstændig løbende er ajour med, hvad det er for nogle ting, som kommer ind under den paraply, tror jeg jeg vil kalde det, som vi taler om med præimplantationsdiagnostikken. Så på den måde vil vi til enhver tid være i stand til at give dækkende og ordentlige svar på det.

En tredje ting, som jeg også synes man skal være med til at opsamle viden om, er simpelt hen det arbejde og den aktivitet, der foregår i sædbankerne.

Endelig for det fjerde skal man selvfølgelig også have et generelt opsyn med den teknologiske udvikling.

Jeg kan godt nævne flere ting, men med de fire eksempler vil jeg godt sige: Lad os dog fastholde revisionsparagraffen, det med de to år. For om to år er der måske ting, der er mulige i dag, og som vi vil sige nej til, og hvor vi så har et nøje dokumenterbart materiale og samtidig også en lang række ting, som vi kan lade indgå i debatten, hvis vi til den tid vil sætte yderligere grænser. Så efter min opfattelse vil vi være dårligt tjent med at lade revisionsparagraffen udgå.

Så er der flere, der har været inde på spørgsmålet om sociale kriterier, og om det ikke er en mangel i forbindelse med dette lovforslag, at vi ikke har det med. Dér vil jeg godt henvise til det svar, jeg har givet Sundhedsudvalget. Det var svaret på spørgsmål 34. Af det fremgår det, at lægen skal foretage en nøje vurdering af kvindens samlede helbredstilstand. På baggrund af denne vurdering har lægen pligt til at informere kvinden om den risiko, der i det konkrete tilfælde må antages at være forbundet med svangerskabet, fødslen og fostrets eller barnets helbredstilstand. Lægens rådgivning skal være ærlig og fyldestgørende, det vil sige også medtage kvindens sociale situation, i det omfang det skønnes nødvendigt.

Hvor det vurderes, at der foreligger en øget helbredsrisiko for mor og barn, bør lægen fraråde etablering af graviditet og afslå at medvirke til reproduktionsfremmende behandling. Lægen kan anbefale kvinden at udskyde behandlingen til et senere tidspunkt, hvor de helbredsmæssige forudsætninger for en vellykket behandling er til stede.

Såfremt f.eks. en misbruger måtte ønske kunstig befrugtning, har lægen således pligt til ifølge lægeloven at lade patientens tilstand indgå i den samlede lægelige vurdering af behandlingsmulighederne i forhold til behandlingsresultatet, det vil sige graviditet, fødsel og barnets helbredsprognose. Lægen har i dette tilfælde pligt til at informere og vejlede patienten om disse forhold, herunder sikre sig, at patienten har forstået lægens information.

Når jeg godt vil give dette lange citat af svaret på spørgsmål 34, er det, fordi jeg reelt ikke mener, at man kan komme tættere på i forbin-

delse med denne lovgivning, end vi gør her. Og det er vel også sådan, at vi selv har nogle grænser – eller lad mig være præcis: Jeg har i hvert fald nogle grænser i forhold til en vurdering af retten til at få et svangerskab, der alene skulle bygge på sociale kriterier. Så derfor tror jeg, at på den måde, det er lagt op her, kan vi ud fra en lægefaglig vurdering sige, at det er hensynet til, at det er et sundt barn, der kommer ud af bestræbelserne, der er det afgørende.

Så er der nogle læger, der har sagt, at det synes de ikke er tilstrækkeligt, og dér kan man vel ikke sige andet, end at ud fra disse lægelige kriterier er det lægernes pligt at påtage sig dette ansvar.

Jeg vil godt slutte mit indlæg her med at takke ordførerne og også alle Folketingets øvrige medlemmer, der har deltaget i debatten, men for så vidt også mange af dem, der ikke har deltaget i debatten, for der har jo omkring denne lov været et fabelagtigt engagement. Jeg husker ikke nogen lovgivning, jeg har været involveret i, hvor så mange enkeltmedlemmer er kommet uden for mødesalen og har spurgt: Hør, hvordan er det egentlig, det forholder sig med det? Eller har spurgt: Når jeg nu mener sådan og sådan helt generelt, ville det så egentlig ikke være fornuftigt, at jeg forholder mig på en ganske bestemt måde til et af de ændringsforslag, der nu engang er stillet? Det er netop et eksempel på den store, søgende eftertænsksomhed, som en lov som denne bestemte også stiller krav til alle Folketingets medlemmer om.

Det er også en lidt usædvanlig lovgivning derved, at vi ikke ved, hvad der bliver vedtaget. Det plejer vi at vide, når vi har en andenbehandling i Folketinget, men det synes jeg ikke der er noget forkert i. Der er måske nogle, der vil sige, at det gør det ekstra spændende. Javel, det gør det, men vi har også muligheden for, når vi har været igennem afstemningen her i dag, at se, om loven med alle disse forskelligrettede meninger rent faktisk også kommer til at hænge ordentligt sammen.

Jeg vil også godt samtidig benytte lejligheden til at takke Sundhedsudvalget for en ekstrem stor interesse og for nu omsider efter 2 års forløb at få færdiggjort denne lov. Jeg kan næsten kun sige det på den måde, at nu har den været sparket til hjørnespark et par gange. Det er den ikke mere, og det ville bestemt heller ikke være nemmere, hvis man udskød det endnu en gang. Derfor er vi nødt til at tage stilling, og jeg giver også tilsagn om al den medhjælp, vi kan yde fra

Sundhedsministeriet imellem anden og tredje behandling.

(Kort bemærkning).

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Ministeren kom med et grundigt svar, men det, jeg vil hæfte mig ved, var udtalelsen om, at nu skulle man ikke sige far længere, når vi talte om arvemassen; vi skulle i stedet tale om leverandør af biologisk materiale.

Det er selvfølgelig en ny måde at udtrykke sig på, men det er sådan set det, jeg er bange for ved det her forslag, nemlig at vi tingsligger tingene. Vi taler ikke om hinanden som mennesker af kød og blod, vi begynder at pakke det ind i ord, så vi ikke forstår, hvad vi snakker om. Og der er masser af ordene i dette lovforslag, som mange blandt befolkningen, dem, der sidder og hører på eller ser det på skærmen, ikke kender et klap til. De ved ikke, hvad de betyder.

Vi har gjort det meget teknisk, og det er jeg bekymret over. Det gjorde vi også i abortdebatten. Vi sagde ikke fosterdrab. Det vidste folk, hvad var, men abort – nå ja, var det nu det samme som adoption? Vi forstår begreberne herinde, men det gør befolkningen ikke. Jeg er bange for, at vi er ved at ændre vores menneskesyn i en retning, hvor vi opfatter hinanden som ting, og hvor vi ikke opfatter hinanden som mennesker.

Margrete Auken (SF):

Jeg er da enig med ministeren i, at det har været en mægtig god debat. Jeg er knap så tryk, som ministeren er, men det kan jo ikke undre nogen. Ministeren har fremsat et forslag, hvori, så vidt jeg kan se, den eneste nye restriktion, der kommer ind, er godkendelsesproceduren i forhold til behandlinger, ikke forskning, for det har vi allerede i de eksisterende love, men i forhold til behandlinger; det er blevet lidt mere præciseret. Ellers tror jeg ikke, der er et eneste sted, hvor der sker nogen opstramninger i forhold til, hvad der gælder nu.

De eneste ændringsforslag, som er mere liberale end ministerens, er de to forslag, der er om en længere nedfrysningstid for æg. Det er de eneste. Alle andre steder er alle ændringsforslagene restriktive i forhold til ministerens forslag, så jeg vil nok sige, at det er det, der kan gøre én utryk ved at gå ind i en revisionsbestemmelse, hvis det her er vejen i sagen.

Jeg vil så anbefale min egen gruppe, at vi undlader at stemme for det forslag. Der er to

steder, hvor jeg foreslår, at vi undlader at stemme, det skal man lægge mærke til, og det er, fordi vi lige vil kigge på, om De Konservative har ret i deres bekymring vedrørende en revisionsbestemmelse. Det synes jeg ud fra ministeren udtalelser nok man kan have, og at vi måske tager fejl, når vi tror, at Danmark kan blive et foregangsland og blive mere forsigtigt.

Men så vil jeg i øvrigt sige til ministeren, at udtrykket »tumble ud over kanten« var et, jeg brugte i forbindelse med hr. Køpke Christensen, som virkelig tumlede ud over kanten. For der var ikke noget at gøre i hans tilfælde. Jeg vil nok sige, at i de fleste andre tilfælde var man dog parat til at gå ind for en eller anden måde at hugge bremsen i nogle steder, men der er ikke grund til at være alt for optimistisk.

Det andet sted, hvor jeg vil anbefale min gruppe, at vi undlader at stemme, er til ændringsforslag nr. 54. Det står på side 2, hvis man vil være opmærksom på det; det er dér, hvor hr. Kim Behnke foreslår, at man indfører de sociale kriterier, for vi er jo altså nu blevet enige om, at vi skal have ministeren i samråd, og jeg tror, at de færreste af os, der har interesseret sig for den sag, er helt tilfredse med det svar, ministeren har givet her på spørgsmålet om sociale kriterier i vid forstand, og på, hvem der skal have kunstig befrugtning.

Så til spørgsmålet om det dér med at kende sit genetiske ophav: Dér var jeg altså virkelig rystet. Jeg tror, at hvis man prøver at flytte sin egen tankegang fra sig selv og så hen til de børn, det drejer sig om – jeg vil sige, at hvis jeg var en lille pige, der skulle tænke over min far og ikke kendte ham, så tror jeg, jeg ville være glad for at kunne forbinde det med et eller andet. Som jeg siger: Der skal være nogen, der kan glimre ved sit fravær. Jeg tror, at det ville være utrolig sørgmodigt, at han slet ikke fandtes som andet end biologisk materiale.

Og jeg synes altså også, at det strider mod den erfaring, jeg har haft, bl.a. når jeg – hvad jeg faktisk ofte har haft lejlighed til – har talt med bøsser, for der har været den diskussion. I øjeblikket er det jo sådan, at bøsser og lesbiske har arrangementer med hinanden, som i og for sig er vældig gode. Dér går fædrene ind i en rigtig farrolle, og jeg synes, det er vigtigt, at de gør det, og jeg er glad for, at det er sådan.

Men jeg har mærket mig, at mange af dem er meget, meget opmærksomme på, hvad der skal ske med deres barn. De taler om deres barn, hvis de skal være leverandør af biologisk mate-

riale. De ved godt, at de er far. Jeg tror altså også, at det menneske, der er blevet til ved en sæddonation, godt ved, at det ikke er blevet til ved en kvinde og en klat – skulle nødtigt være blevet det i hvert fald – men ved en kvinde og en mand. Og der skulle da gerne et eller andet sted være en mand i den her sammenhæng.

Det er en af de historier, vi skal huske at fortælle hinanden, når vi skal finde ud af, hvad det er, der er rigtigt og forkert her. Og det er utrolig spændende at samle på historier. Jeg har faktisk mange af dem; der er ikke tid til at komme med dem nu. Men I kan tro, man bliver klogere af det. Hvis man lytter til menneskers erfaringer og deres drømme og deres angst i de her forhold, begynder man at vide noget om, at faderen ikke er helt så ligegyldig, som naturen måske gør ham til ved at lade ham kunne producere børn næsten helt hen til på gravens rand, og jeg synes også, ministeren gør ham ligegyldig ved at reducere ham til en klat.

Så vil jeg endelig sige som det sidste, at jeg stadig væk ikke forstår, at de fleste herinde er så trygge ved præimplantationen, at de tror, man kan tilbyde den. Det er altså ikke nogen særlig brugbar metode. Man kan ikke se ret meget til kromosomerne, og jeg tror, det af mange vil blive opfattet som en meget belastende behandling i forhold til, hvis man kan blive gravid med manden og så har den mulighed at få lavet en undersøgelse med henblik på en tidlig abort, hvis man er bærer af en af de alvorlige genetiske sygdomme.

Man skal huske, at de kvinder, der beder om en præimplantationsdiagnostik, typisk er kvinder, der har været igennem 3-4-5 aborter, og så forstår man dem jo godt.

Spørgsmålet er så, om det rigtige råd til dem er præimplantation, hvor de får alle skuffelserne, alle de negative erfaringer, som kommer oveni, i stedet for at sige: Nu må du gerne adoptere, min pige.

(Kort bemærkning).

Karen Højte Jensen (KF):

Det er til ministerens kommentarer til et forslag om revisionsparagraffen, der er stillet af de konservative medlemmer af Sundhedsudvalget. Ministeren syntes, det var vældig godt at have den, for det kunne jo være, at når der var gået 2 år, var der ting, der var mulige i dag, man så ønskede at forbyde.

Nu vil jeg gerne sige til ministeren, at hvis vi ser historisk på denne lov igennem de år, den er

blevet revideret og ændret, er der sket den ene lempelse efter den anden, og det er jo også det, der er tale om med dette lovforslag.

Der kommer jo et pres udefra, når der er forventninger om nye muligheder, og som jeg ser den oprindelige lov er revideret, er der stort set hele tiden kommet nye muligheder ind, ja, lad mig bruge ordet salamiteknik.

Vi mener ikke, der er behov for, at man hele tiden tager nye ting ind, og det er netop også derfor, at de ændringsforslag, der er stillet af De Konservative, i høj grad går ud på at fastholde tilstanden, som den er i dag.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Det er lige et par ord til sundhedsministeren.

Sundhedsministeren leverede sådan set en god svartale med sammendrag af det hele, men ministeren sagde et ord, som jeg godt vil vende mig imod, på samme måde som hr. Langkilde gjorde: Ministeren kaldte sæddonorer for leverandører.

Der findes andre ord end leverandører. Der findes faktisk udtrykket en biologisk far, og biologisk far er altså ham, hvorfra sæden oprindeligt kommer.

Jeg vil også sige, at når ministeren siger leverandør, er ministeren med til at bringe denne debat ned på et lidt lavere plan, end der egentlig burde være behov for. Jeg vil gerne på samme måde som hr. Langkilde vende mig kraftigt imod, at man bruger udtrykket leverandør, og anbefale, at man i stedet fremover siger biologisk far.

Bruno Jerup (EL):

Som i mit ordførerindlæg har jeg her i anden omgang en række spørgsmål, som jeg godt vil have besvaret eller bekræftet af ministeren, hr. Hans Peter Baadsgaard og fru Sonja Mikkelsen.

Til hr. Baadsgaard går mit spørgsmål på ændringsforslag nr. 45 stillet af hr. Baadsgaard m. fl. Jeg vil gerne have bekræftet, at når der i forslaget's stk. 2 står »kvinden og kvindens partner«, er det en bevidst måde at formulere på, at man ikke har taget stilling til, at kvindens partner skal være en mand. Det håber jeg hr. Baadsgaard kan bekræfte her fra talerstolen, for ellers er vi nødt til at stemme imod ændringsforslaget.

Til stk. 4 i samme ændringsforslag, nr. 45, vil jeg gerne spørge fru Sonja Mikkelsen, om der i det forslag ligger, at den samtykkeerklæring, man afleverer, når man leverer sæd eller æg,

skal gemmes og kunne bruges eventuelt som et fremtidigt bevismateriale i en eller anden fader-skabssag, eller moderskabssag om man vil.

Fru Sonja Mikkelsen understreger meget klart, at det handlede om, at man ikke måtte kunne stjæle æg eller sæd mod en persons vilje, og jeg håber, fru Sonja Mikkelsen vil bekræfte, at det simpelt hen er det eneste sigte med det.

Hensigten er ikke at afskaffe anonymiteten, som fru Sonja Mikkelsen har foreslået i et andet forslag, men det er alene et spørgsmål om tyveri af sæd og æg.

Der er to ting til sundhedsministeren:

Den første er, at jeg gerne vil have sundhedsministerens vurdering af ændringsforslag nr. 45 og høre, hvilke problemer hun vurderer, der kan være i det forslag, eftersom de fleste elementer i det efter min opfattelse er fornuftige.

En anden ting, som jeg undrede mig over ved sundhedsministerens indlæg, var diskussionen om, hvorvidt der kan laves en udtømmende liste over de ting, man kan undersøge for i forbindelse med præimplantationsteknikken. Jeg er da enig med ministeren i, at det næppe er muligt at lave en liste, der gælder fra nu og til evig tid. Men jeg kan ikke se, at ministerens svar, heller ikke den sidste del af svaret, skulle forhindre, at man kan opstille en liste. Og ved at ministeren opstiller en liste, er det faktisk én måde, hvorpå Folketinget, regeringen og ministeren kan holde et vågent øje med, hvad man bruger denne teknik til. Derfor synes jeg stadig væk ud fra det svar, ministeren gav, at der kan være fornuft i at lave en sådan liste.

Om revisionen vil jeg sige til ministeren: Vi går ind for, at der skal være en revision. Jeg synes, at det forslag, der foreligger om, at det skal være allerede i 1999 og år 2000, måske er lidt for tæt på, men derfor kan det godt være, at vi alligevel vil stemme for forslaget, selv vi synes, det ligger lidt tæt på denne lovbehandling.

Endelig til ændringsforslag nr. 10 af hr. Jørgen Winther, som ønsker at indlægge en 35-årsregel i præimplantationsdiagnostikken. Umiddelbart er vi meget positivt stemt over for en sådan tanke, men vil godt gøre opmærksom på, at der i den nuværende lovgivning ikke står noget om en sådan grænse for moderkagebiopsi eller fostervandsprøver, og at det, man har i dag, er en vejledende grænse på 35 år.

Vi synes, det kunne være fornuftigt, hvis der var en vejledende grænse, men på den måde, hr. Jørgen Winther har formuleret det, er det nok

lidt for stramt. Tanken om, at man prøver at lave en grænse på de 35 år for generel brug af præimplantationsdiagnostikken, er vi sådan set tilhængere af, men den skal være vejledende.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Hr. Bruno Jerup stillede et spørgsmål, som jeg skal forsøge at besvare. Det vedrører ændringsforslag nr. 45, som drejer sig om, hvilke krav der skal være til information af de mennesker, som ønsker at bruge kunstig befrugtning, herunder også mulighederne for i stedet at bruge adoption. Det sidste stykke i ændringsforslaget går ud på, at der i tilfælde, hvor der er sket donation af æg eller sæd, skal der endvidere foreligge et skriftligt samtykke fra den donerende mand eller kvinde.

Det er ikke et forslag, der indebærer, at man ophæver anonymiteten. Den her bestemmelse skal alene sikre, at man ikke kan, hvad skal man sige, tyvstjæle et æg fra en kvinde, som er i behandling med henblik på in vitro befrugtning, men at hun skal give tilladelse til, at hendes æg kan bruges til en anden kvinde. Her er det ikke et spørgsmål om, at man skal lade informationen fra den kvinde, der donerer, gå videre til den kvinde, der modtager ægget; der vil være vandtætte skotter med dette forslag.

Ophævelse af anonymiteten ligger i et helt andet forslag, som jeg også har stillet, men det er ikke relevant her.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Hr. Bruno Jerup stillede mig et spørgsmål vedrørende ændringsforslag nr. 45, altså en ny affattelse af § 21, og det drejede sig specielt om stk. 3, om det, at det skulle være et par, der med deres underskrift kunne forpligte sig til et barn, var knyttet til, at det skulle være en mand og en kvinde. Det er der, som det er formuleret her, ikke tale om.

Men jeg lægger vægt på at knytte det til ændringsforslag nr. 29, som siger, at man kun kan tilbyde kvinder, som er gift eller lever sammen med en mand i et ægteskabslignende forhold, kunstig befrugtning. Hvis det bliver vedtaget, vil det selvfølgelig få den konsekvens, at stk. 3 vedrører en mand og en kvinde.

Jeg håber, at man her i Folketinget vil vedtage begge ændringsforslag. Det er i hvert fald for de børn, der kommer ud af det, det bedste.

Sundhedsministeren (Birte Weiss):

Jeg forstod hr. Bruno Jerups spørgsmål sådan, at der var behov for at høre, hvad vi havde af argumenter i forbindelse med ændringsforslag nr. 45.

Jeg vil godt give det tilsagn, at de første to stykker, der er tale om, drejer sig om informationsmateriale, vejledning og alt det dér, og det kan vi, helt uden at der bliver lavet lovgivning om det, godt leve op til.

Så forstår jeg, at den grad af præcision, der var i mit svar om anonymiteten, godt kan have stødt nogle. Men jeg mener, at hvis det er sådan, at man ophæver anonymiteten i forbindelse med sæddonation, er den helt logiske konsekvens, at man dermed også ser bort fra, at der ikke er tale om et faderskab i den forstand, vi normalt anvender ordet. Så er der ikke tale om et socialt faderskab, og det er derfor, jeg for præcisionens skyld kalder det for donation eller leverance af biologisk materiale.

Jeg synes også, det er vigtigt, at vi holder fast i, hvor grænserne går.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 25 uden for betænkningen af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 31 stemte for, 99 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 24 uden for betænkningen til titlen af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 25.

Ændringsforslag nr. 46 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 af Tove Fergo (V) forkastedes, idet 3 stemte for, 123 imod.

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 forkastedes, idet 18 stemte for, 114 imod; 3 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 30 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 af Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 23 stemte for, 112 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 forkastedes, idet 27 stemte for, 109 imod.

Ændringsforslag nr. 47 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 af Tove Fergo (V) forkastedes, idet 5 stemte for, 132 imod.

Ændringsforslag nr. 3 i betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 forkastedes, idet 54 stemte for, 83 imod.

Ændringsforslag nr. 29 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S) og Anna-Marie Hansen (S) vedtoges med 82 stemmer mod 53; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 48 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 af Tove Fergo (V) forkastedes, idet 16 stemte for, 119 imod; 4 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 49 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 af Tove Fergo (V) forkastedes, idet 6 stemte for, 128 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 54 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 2 af Kim Behnke (FP) forkastedes, idet 37 stemte for, 91 imod; 11 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 4 i betænkningen forkastedes, idet 31 stemte for, 99 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

§§ 3 og 4 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 i betænkningen om en ny affattelse af § 5 forkastedes, idet 21 stemte for, 108 imod; 6 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 6 i betænkningen om en ny affattelse af § 5 forkastedes, idet 29 stemte for, 106 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 31 uden for betænkningen om en ny affattelse af § 5 af Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 32 stemte for, 100 imod; 3 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 7 i betænkningen om en ny affattelse af § 5 vedtoges, idet 87 stemte for, 49 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

§ 5, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 32 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 5 af Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 34 stemte for, 101 imod; 3 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 8 i betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 5 forkastedes, idet 36 stemte for, 98 imod; 3 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 9 i betænkningen om en ny affattelse af § 6 forkastedes, idet 23 stemte for, 111 imod.

Ændringsforslag nr. 34 uden for betænkningen af Niels Jørgen Langkilde (KF) forkastedes, idet 21 stemte for, 115 imod.

Ændringsforslag nr. 10 i betænkningen forkastedes, idet 52 stemte for, 81 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 35 uden for betænkningen af Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 41 stemte for, 95 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

§§ 6 og 7 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11 til § 8 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 4.

§§ 8-12 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 12 i betænkningen om en ny affattelse af § 13 forkastedes, idet 20 stemte for, 113 imod; 4 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 13 vedtoges med 75 stemmer mod 59; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 38 uden for betænkningen af Hans Peter Baadsgaard (S) og Anna-Marie

Hansen (S) forkastedes, idet 40 stemte for, 94 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 36 uden for betænkningen af Helen Beim (S), Lotte Henriksen (S), Sonja Mikkelsen (S), Elisabeth Arnold (RV) og Bjørn Elmquist (RV) forkastedes, idet 41 stemte for, 96 imod.

§ 13 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 26 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 13 af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 44 stemte for, 95 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 50 uden for betænkningen om en ny affattelse af § 14 af Tove Fergo (V) forkastedes, idet 5 stemte for, 133 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 40 uden for betænkningen til § 14 af Klaus Hækkerup (S) forkastedes, idet 9 stemte for, 126 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 14 i betænkningen forkastedes, idet 47 stemte for, 90 imod.

Ændringsforslag nr. 41 uden for betænkningen af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 36 stemte for, 97 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 42 uden for betænkningen af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 32 stemte for, 99 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 16 i betænkningen om en ny affattelse af § 14 forkastedes, idet 39 stemte for, 94 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 15 i betænkningen om en ny affattelse af § 14 vedtoges med 77 stemmer mod 56; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 27 uden for betænkningen af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S)

og Sonja Mikkelsen (S) betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 26.

§ 14, således ændret, og § 15 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 51 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 15 af Tove Fergo (V) forkastedes, idet 42 stemte for, 88 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

§ 16 vedtoges med 130 stemmer mod 8.

Ændringsforslag nr. 52 uden for betænkningen om, at § 16 udgår, af Tove Fergo (V) var dermed forkastet.

Ændringsforslag nr. 17 i betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 16 forkastedes, idet 66 stemte for, 66 imod; 3 stemte hverken for eller imod.

§ 17 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 39 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 17 af Hans Peter Baadsgaard (S) og Anna-Marie Hansen (S) forkastedes, idet 41 stemte for, 89 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 37 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 17 af Helen Beim (S), Lotte Henriksen (S), Sonja Mikkelsen (S), Elisabeth Arnold (RV) og Bjørn Elmquist (RV) betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 36.

§ 18 vedtoges med 126 stemmer mod 11.

Ændringsforslag nr. 53 uden for betænkningen af Tove Fergo (V) om, at § 18 udgår, var dermed forkastet.

Ændringsforslag nr. 44 uden for betænkningen af Anna-Marie Hansen (S) forkastedes, idet 42 stemte for, 94 imod.

§ 19 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 28 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 19 af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 45 stemte for, 91 imod.

§ 20 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 45 uden for betænkningen om en ny affattelse af § 21 af Helen Beim (S), Dorte Bennedsen (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S), Lotte Henriksen (S) og Sonja Mikkelsen (S) forkastedes, idet 50 stemte for, 85 imod.

§§ 21 og 22 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 18 i betænkningen om en ny affattelse af § 23 forkastedes, idet 28 stemte for, 109 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 19 i betænkningen forkastedes, idet 31 stemte for, 106 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

§§ 23 og 24 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 43 uden for betænkningen af Helen Beim (S), Hans Peter Baadsgaard (S), Anna-Marie Hansen (S) og Sonja Mikkelsen (S) vedtoges med 71 stemmer mod 66.

§§ 25 og 26 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 20 vedtoges uden afstemning.

§ 27, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 21 om en ny affattelse af § 28 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

Ændringsforslag nr. 23 i betænkningen forkastedes, idet 49 stemte for, 77 imod; 8 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 33 uden for betænkningen af Sonja Mikkelsen (S) betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 31 og 32.

Ændringsforslag nr. 22 i betænkningen om en ny affattelse af § 28 vedtoges med 80 stemmer mod 52; 5 stemte hverken for eller imod.

§§ 28 og 29 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 55 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 29 af

Kim Behnke (FP) forkastedes, idet 63 stemte for, 69 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

§ 30 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Henning Grove):

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):

Inden jeg går over til næste sag, er jeg sikker på, at jeg har en meddelelse, der vil interessere medlemmerne. Jeg kan oplyse, at eventuelle afstemninger om dagsordensforslag vedrørende de to forespørgsler vil blive udsat til i morgen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af lovforslag nr. L 143: Forslag til lov om ændring af lov om mælk, mælkeprodukter, margarine m.v. (mælkeproduktloven).

Af fødevareministeren (Henrik Dam Kristensen). (Fremsat 22/1 97. Første behandling 5/2 97. Betænkning 16/4 97).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.